

ŠOLSKA KNJIŽNICA

Poština plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

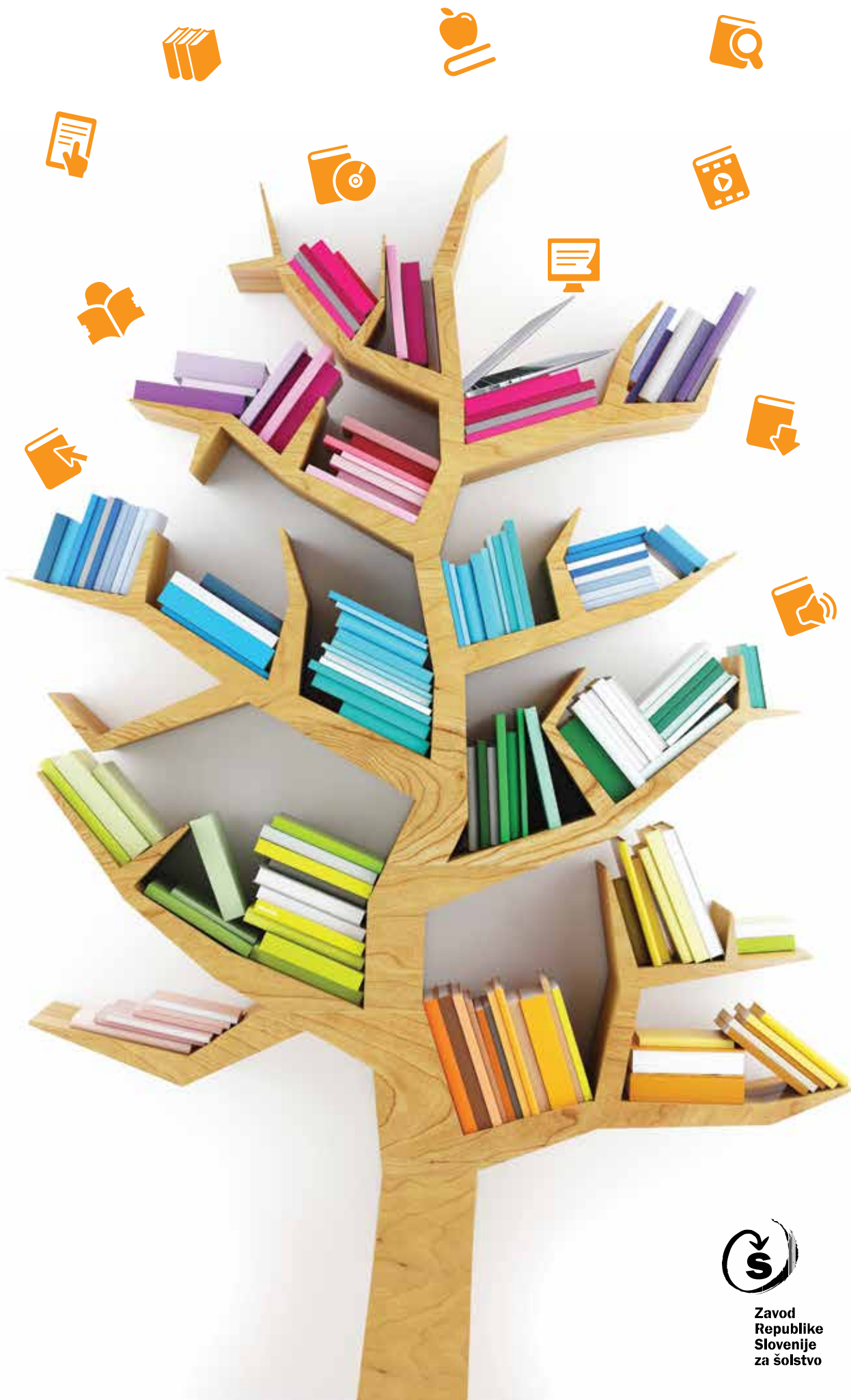
1

LETNIK 29 • 2020

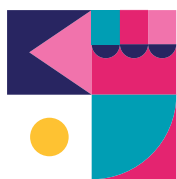
ISSN 0353-8958

9 770353 895004

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Dvanajsti Kulturni bazar

Spoštovani strokovni delavci v vzgoji in izobraževanju,
vljudno vas vabimo, da se nam pridružite
v četrtek, 2. julija 2020, v Cankarjevem domu v Ljubljani.

Udeleženci **največjega nacionalnega medresorskega strokovnega usposabljanja na področju kulturno-umetnostne vzgoje** lahko izbirate med več kot petdesetimi dogodki: predstavami, predstavitevami, predavanji, delavnicami in vodenji po razstavi. Cilj Kulturnega bazara je, da spoznate vsa področja kulture in umetnosti, hkrati pa predstavljamo, kako lahko kulturo in umetnost povežemo z različnimi vsebinami (šport, gastronomija, tehnologije, prostor, poklicno usmerjanje ...), prav zato vabimo na usposabljanje **strokovne delavce vrtcev, osnovnih in srednjih šol** z vseh področij in predmetov.

Osrednja tema letošnjega programa, ki jo bomo osvetlili z različnih vidikov (jezikovna raznolikost, enake možnosti, senzorna oviranost ...), je **Enaki v različnosti**.

Od 9. do 18. ure bodo **v vseh treh predverjih Cankarjevega doma** urejeni **razstavni prostori**, na katerih bo svojo bogato ponudbo predstavilo **več sto kulturnih ustanov in samostojnih kulturnih ustvarjalcev iz vse Slovenije**, na razstavnih prostorih medresorskih partnerjev pa boste spoznali, kako lahko kulturo in umetnost povežemo z drugimi področji. Posebno mesto bo namenjeno predstavitvi **spletnih informacijskih portalov s področja kulturno-umetnostne vzgoje**.

Udeležba je brezplačna, program in prijavnico najdete na
www.kulturnibazar.si

	Gregor Škrlj	
	Uvodnik	3
STROKA	Aksinja Kermauner, Jerneja Herzog, Maja Logar	
	Inkluzija tudi v otroški literaturi za slepe	4
STROKA IN PRAKSA	Irma Krečič Slejko	
	Kako podajamo knjige v roke otrok? ali Izposoja kot statistika in poslanstvo šolske knjižnice	22
	Barbara Turinek	
	Pozdravljanje ob vstopu v knjižnico	30
MALI IN VELIKI ODMEVI	Nada Nedeljko	
	Priznanje Romani Fekonja za prispevek k uresničevanju nalog in ciljev ZRSŠ	35
	Simona Fridl	
	Šolsko knjižničarstvo – priložnost mednarodnega povezovanja stroke	36
	Tina Pajnik	
	Prva konferenca »Učitelj učitelju učitelj«	38
	Romana Fekonja	
	IASL Dubrovnik 2019	39
	Gregor Škrlj	
	Mednarodni mesec šolskih knjižnic 2019	41
	Maja Ule	
	Poti do knjige: spodbujanje družinskega branja	41
	Tina Pajnik	
	Pouk književnosti in delo s književnimi besedili od 1. do 5. razreda	42
	Irena Jabbi	
	Odmev s strokovne konference Uporabniki in knjižničarke – kaj pa knjižničarji?	43
	Andreja Urbanec	
	Drugi izobraževalni dan Društva bibliotekarjev Gorenjske	44
	Tina Pajnik	
	Teden pisanja z roko na OŠ Vide Pregarc	45

Gregor Škrlič

Nacionalni mesec skupnega branja 2019 na OŠ Prule 47

Sabina Fras Popovič

Evropski teden športa 2020 in Nacionalni mesec skupnega branja se družita v knjižnicah! 48

**ISKRICE IZ
KNJIŽNICE**

Andrej Kovačič

Izsek iz izdelka učenca o gozdnih živalih 49

Spoštovane bralke in bralci,

tokrat smo vam poslali **revijo brez zaščitne folije**. Za to smo se odločili po premisleku zaradi škode, ki jo le-ta povzroča. Na leto namreč razpošljemo prek **14.000** izvodov revij, zavitih v folijo.

Zavedamo se, da se nezaščiten revija lahko pri dostavi poškoduje, pa vendar se nam to zdi sprejemljivo v primerjavi s škodo, ki jo 14.000 zaščitnih folij povzroča okolju.

Upamo, da boste našo odločitev sprejeli z razumevanjem.

Na e-naslovu zalozba@zrss.si bomo veseli vašega odziva.

ISSN 0353-8958
ŠOLSKA KNJIŽNICA
29. letnik
številka 1 (104) 2020

uredništvo: Romana Fekonja (odgovorna urednica), Zavod RS za šolstvo; Špela Bergoč, Zavod RS za šolstvo; Alja Bratuša, Osnovna šola Polzela; Tadeja Česen Šink, Osnovna šola Frana Albrehta Kamnik; mag. Mateja Drnovšek, Osnovna šola Ljubljana – Polje; Metka Kostanjevec, Prva gimnazija Maribor; Biserka Lep, Zavod RS za šolstvo; mag. Nada Nedeljko; Zavod RS za šolstvo; Andreja Urbanec, Osnovna šola Orehek, Kranj; Gregor Škrlič, Osnovna šola Prule;

urednica založbe: Simona Vozelj; **lektura:** Valentin Logar; **prevod izvirčnikov v angleščino:** Enitra prevajanje, Brigita Vogrinec s.p.; **oblikovanje:** Studio Aleja d.o.o.; **priprava:** Design Demšar d.o.o.; **tisk:** Para d.o.o., Ljubljana; **naklada:** 570 izvodov; **letna naročnina** (štiri številke): 33,00 € za šole in druge ustanove, 24,75 € za individualne naročnike, 12,50 € za dijake, študente, upokojene; 38,00 € za naročnike iz tujine. Cena posamezne številke v prosti prodaji je 11,00 €, dvojne pa 22,00 €; v cenah je vključen DDV;

ustanovitelj in izdajatelj: Zavod Republike Slovenije za šolstvo; **predstavniki:** dr. Vinko Logaj; **naslov uredništva:** Romana Fekonja, Zavod RS za šolstvo, OE Maribor, Trg revolucije 7, 2000 Maribor, tel. 02/320 80 65, e-pošta: revija.solskajknjiznica@zrss.si; **naročila:** Zavod RS za šolstvo – založba, Poljanska cesta 28, 1000 Ljubljana; faks: 01/300 51 99; zalozba@zrss.si. Revija je vpisana v razvid medijev, ki ga vodi Ministrstvo za kulturo, pod zaporedno številko 575.

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2020
Poštovina plačana pri pošti 1102 Ljubljana.

Vse pravice pridržane. Brez založnikovega pisnega dovoljenja ni dovoljeno nobenega dela te revije kakorkoli reproducirati, kopirati ali kako drugače razširjati. Ta prepoved se nanaša tako na mehanske oblike reprodukcije (fotokopiranje) kot na elektronske (snemanje ali prepisovanje na kakršenkoli pomnilniški medij).

UVODNIK

Gregor Škrlj

Spoštovane bralke in bralci,

vstopili smo v novo prestopno leto z zanimivo letnico 2020. Leto gotovo odstira novosti, za katere še niti ne vemo, pa naj si bo to nova pot v globine morja ali v vesolje, iznajdba neverjetne tehnologije ali pomembnega zdravila, ki bo potencialno spremenilo naša življenja.

So pa v tem letu luč sveta zagledale novosti, ki prihajajo naproti tudi šolskim knjižnicam in verjetno prinašajo dobrobit vsem, ki se vključujemo v in s(m)o del bralne kulture. Na začetku naj sporočim, da je Državni zbor potrdil novelo zakona o davku na dodano vrednost, po kateri se je z novim letom obdavčitev knjig in drugih publikacij znižala z 9,5 % na 5 %. Kaj pa bo to pomenilo in kaj prineslo, bo pokazal čas. Naj omenim tudi to, da je Vlada Republike Slovenije sprejela Nacionalno strategijo za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030, ki se dotika bralne pismenosti prebivalcev, kjer smo med ključnimi deležniki tudi šolske knjižnice. Pred vrati pa so tudi spremembe na področju učbeniškega sklada. Ob tem pa nam je vsem skupno in pomembno branje. Branje dejansko vpliva na posameznikov jezikovni, razumski, domišljijški razvoj kot tudi na čustveno in socialno področje. Zares je pomembno, da beremo (naj bo to tiho, glasno ali polglasno branje). Izzivam vas, da preberete aktualno številko, ki jo držite v rokah. Tokratni prispevki kolegic in kolegov so ponovno raznoliki ter polni idej in navdihujočih primerov dobrih praks. Ponovno lahko napišem, da smo šolski knjižničarji ena frakcija čarodejev, ki neprestano kljubujemo močnim vetrovom, nevihtnemu dežju in žgočemu soncu. Znamo najti zavetje, streho

nad glavo in prava zaščitna očala proti UV žarkom.

Še naprej pa ostanimo vez med našimi uporabniki in gradivom ter ga, kot je zapisala Irma Krečič Slejko, podajajmo v prave roke. In nikar ne pozabite na našo strokovno revijo, ki jo soustvarjamo. Pošljite odmeve svojih zanimivih dogodkov, zapišite primere dobre prakse in delite svoje izjemne ideje z ostalimi. ●

Inkluzija tudi v otroški literaturi za slepe

Inclusion also in the Area of Literature for Blind Children

Aksinja Kermauner, Jerneja Herzog, Maja Logar

Izvleček

V zadnjih letih prejšnjega stoletja se je po svetu začela širiti ideja inkluzije, torej vključevanja ljudi s posebnimi potrebami v širšo družbo na mnogih področjih. Eden od pogojev za uspešno vključevanje oseb s posebnimi potrebami v okolje je prav gotovo dostopnost informacij, ki naj bi bile razumljive vsem. Za slepe in slabovidne odrasle bralce je v Sloveniji prilagojene kar nekaj literature (prepis v brajico, zvočni zapis), manj pa je za majhne slepe otroke. Slikanice, v katerih so ilustracije dostopne tipni zaznavi, imenujemo tipne slikanice ali tipanke in le z njimi bodo majhni slepi otroci lahko polnopravno uživali v branju. Knjižnica kot prostor spodbujanja branja ima na tem področju izjemno inkluzivno vlogo.

Napore na področju dostopne literature za slepe in slabovidne otroke v naslednjem prispevku predstavljajo kar tri avtorice. V prvem spoznamo načine prilagajanja besedil za otroke s posebnimi potrebami, še posebej za slepe in slabovidne, tipne slikanice (tipanke) in njihov pomen; v drugem sta opisana projekta Praktično manipulativne metode pri razvijanju taktilnega gradiva za slepe in slabovidne v LUM (SLUM) in Dotakni se umetnosti (DUM), oba v shemi Po kreativni poti do praktičnega znanja, ter projekta TAKTUS in TAKTUS II (tip, aktivnost, kreativnost, team, umetnost, slepota) v sklopu sheme Študentski inovativni projekti (ŠIPK). Predstavljena je tudi zbirka tipank Potipaj me (in njeno nadaljevanje), ki je nastala v okviru predmeta Likovno specialno pedagoški projekt. V tretjem prispevku avtorica oriše Službo za mlade bralce in razširjen program Skupine za uporabnike s posebnimi potrebami v Mariborski knjižnici, način obdelave tipnih slikanic, povezavo tipnih slikanic z igračami, ki jih omogoča bogata knjižnična Igoteka, in dogodek Potipaj me, ki nakazuje sodelovanja Mariborske knjižnice na lokalnem in vseslovenskem nivoju ter jo umešča med močne inkluzivne dejavnike.

Ključne besede

otroci s posebnimi potrebami, bralno ovirane osebe, slepi in slabovidni, prilagojena literatura, slikanica, tipanka

UDK 82(02.053.2):376

Abstract

In the last years of the previous century, the idea of inclusion became widespread, i.e. inclusion of people with special needs in various aspects of society. Among the conditions allowing a successful inclusion of people with special needs in the environment is undoubtedly availability of information that everyone can understand. While there is a fair amount of literature in Slovenia adapted for the blind and visually impaired adults (Braille transcription, audio recording), literature for blind children still needs some attention. Picture books with tactile illustrations, called tactile picture books or tactile books, are the only way for small blind children to be fully included in an enjoyable reading experience. In this sense, the library, as the environment that fosters reading, has a powerfully inclusive role.

The efforts in the area of available literature for blind and visually impaired children are described in this work by three authors. The first article introduces the ways of adapting the text for children with special needs, particularly for the blind and visually impaired, as well as the genre of tactile books and their importance. The second presents the projects *Practical Manipulative Methods in Developing Tactile Material for the Blind and Visually Impaired in Fine Arts* ("Praktično manipulativne metode pri razvijanju taktilnega gradiva za slepe in slabovidne v LUM (SLUM)") and *Touching Art* ("Dotakni se umetnosti (DUM)"), both within the scheme *Taking a Creative Path to Practical Knowledge* ("Po kreativni poti do praktičnega znanja"), as well as the projects *TAKTUS* in *TAKTUS II* (representing the concepts: type, activity, creativity, team, art, blindness) within the scheme *Students' Innovative Projects* ("Študentski inovativni projekti (ŠIPK)"). The article also introduces a tactile book collection called *Touch Me* ("Potipaj me"), along with its continuation, created within the *Special Pedagogy Art Project*. The third article outlines the Young Readers Service and the extended programme implemented by the Group for Users with Special Needs at the Maribor library, as well as the approach to tactile books, connection between tactile books and toys from the extensive library toy supply, and the event *Touch Me*, which reflects the Maribor library collaboration at the local and Slovenian level and its placement among strong inclusive factors.

Keywords

children with special needs, persons with reading impairment, blind and visually impaired, adapted literature, picture book, tactile book

Aksinja Kermauner

INKLUZIJA IN SLIKANICA

Inkluzija je sistem intervencij, s katerimi skušamo delno ali v celoti vključiti socialno izključene posameznike v socialno skupino ali v širše socialno okolje.

Inkluzija izhaja neposredno iz človekovih pravic in iz ideje multi- in interkulturalnosti ter pluralizma (Skalar, 2002). Je sistem intervencij, s katerimi skušamo delno ali v celoti vključiti socialno izključene posameznike v socialno skupino ali v širše socialno okolje. Če pa naj bi se okolje spremenilo, potem je treba razmišljati o prilagoditvi različnih dejavnikov. Vključevanje v družbo, ki sama sebe imenuje inkluzivna, bo uspešno le v primeru, da imajo odrasli in otroci s posebnimi potrebami (OPP)

zadovoljene vse kulturne potrebe, torej tudi prilagojeno literaturo.

Prav gotovo si otroštva brez slikanice ne moremo predstavljati. Otrokov prvi stik s knjigo v predbralnem obdobju poteka s pomočjo ilustracij, mladi bralec odkriva in spoznava domišljajske podobe, ki so jih zanj ustvarili drugi. To učenje poteka na kognitivni ravni, ravno tako pa tudi na področju umetniške občutljivosti (Dolinšek Bubnič, 1999). Otrok posluša in kasneje bere literarno zgodbo, prav tako pa zaznava tudi likovno. Slikanice predstavljajo otrokov prvi stik s književnostjo in likovno umetnostjo, mu omogočajo lažji

IFLA navaja zaskrbljujoče dejstvo, da je le 5 % informacij v svetu popolnoma dostopnih osebam z bralno oviranostjo.

Lahko branje (angl. Easy to Read) so prilagojena besedila, namenjena osebam, ki zaradi različnih razlogov težje berejo ali razumejo originalna besedila.

vstop v kulturo svojega naroda in ga duševno ter intelektualno bogatijo (Haramija in Batič, 2014). Ker sta v slikanici zastopani literarna in likovna zgodba, lahko otrok raziskuje slikanico kot predmet, na ilustracijah prepozna oblike, različne odnose med predmeti in ljudmi in jih povezuje s svojimi dotedanjimi izkušnjami. Interakcija s slikanico mu lahko sproži različna čustva in občutke, omogoča vedno nove možnosti igre ob prebranem in ustvarjanju (Dolinšek, 2004). Vsa ta večplastnost doemanja literarnega dela pa predstavlja tudi osnovo funkcionalne pismenosti v širšem pomenu besede.

Vse to velja ravno tako za otroke s PP. Zato je nujno, da tudi njim ponudimo pester nabor otroških knjig, saj bodo le tako dosegali svoje vrstnike s pričakovanim razvojem.

Slovenski trg ponuja zares veliko domačih in tujih otroških slikanic, vendar jih je zelo malo prilagojeno otrokom s PP. IFLA (Mednarodna zveza bibliotekarskih združenj in ustanov) navaja zaskrbljujoče dejstvo, da je le 5 % informacij v svetu popolnoma dostopnih osebam z bralno oviranostjo. Družba se sicer vedno bolj odpira tudi na tem področju in zato nastaja več knjig, ki so prilagojene tem ranljivim skupinam bralcev ali o njih govorijo, vendar po besedah avtoric Jamnik in Picco (2011) niso vse slikanice in knjige s tovrstno tematiko kakovostne. Avtorici pravita, da naraščajoči trend knjig o 'drugačnih' in za 'drugačne' izkazuje dva nasprotujoča si vidika: potrošniški, ki sledi pridobitniškemu namenom in navadno ni kakovosten, ter namembnostni. Ta potrjuje dejstvo, da je namembnost lahko do velike mere združljiva s kakovostjo.

Na strani zveze IFLA je tudi navedeno, da morajo imeti ljudje z ovirami pri branju s podporo Mednarodne konvencije Združenih narodov o pravicah oseb z oviranostjo enake pravice do dostopa do knjig, znanja in informacij (About the Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section).

BRALNO OVIRANE OSEBE

Izraz bralno ovirane osebe označuje osebe, ki imajo različne senzorne, fizične ali kognitivne

primanjkljaje. To jim preprečuje, da bi lahko brali pisno gradivo tako, kot to počnejo osebe brez ovir (load2learn). Med osebe z ovirami pri branju uvrščamo osebe s slabovidnostjo, slepoto in z okvaro vidne funkcije, gibalno ovirane osebe, osebe, ki imajo različne težave pri učenju, osebe z disleksijo, motnjo avtističnega spektra in motnjo pomanjkanja pozornosti s hiperaktivnostjo (ADHD) ter osebe z motnjo v duševnem razvoju, dodali pa bi tudi gluhe osebe, katerih prvi jezik je slovenski znakovni jezik. Prav tako spadajo v to skupino po našem mnenju tudi oklevajoči bralci, priseljenci, pripadniki manjšin in starostniki z različnimi senzornimi in kognitivnimi težavami (pešajoč vid, demenca, stanje po kapi itn.).

Za različne skupine otrok s PP so tudi prilagoditve lahko povsem različne, lahko so tehnične ali vsebinske, skupine pa jih lahko uporabljajo vse življenje ali le v določenih obdobjih. Nekaj pravil pa je tudi skupnih. Prilagoditve za slabovidne so na primer zelo podobne prilagoditvam za osebe z disleksijo, le črke so za slabovidne navadno večje. O povečavi govorimo od 14 pik naprej. Pri obeh skupinah se izogibamo samim velikim črkam in ležečemu tisku. Uporabljamo le levo poravnavo, papir naj ne bo pretanek in naj se ne blešči; izberemo rahlo obarvanega. Črke naj bodo brez serifov (Arial, Tahoma, Calibri itn., nikakor ne Times New Roman, ki se danes veliko uporablja). Razmik med vrsticami naj bo 1,5 (Kermauner in Plazar, 2019).

Za gluhe otroke, katerih primarni jezik je slovenski znakovni jezik, je zelo pomemben izbor besedišča. To ne sme biti preveč kompleksno in abstraktno, saj je obseg zaradi drugačnega usvajanja pomena besed manjši kot pri slišočih. Besedila je treba ilustrirati s kretnjami in/ali posneti tolmačeve kretnje na video, kar je v slikanici lahko dostopno na priloženi zgoščenki ali preko QR kode (Kermauner in Plazar, 2019).

Lahko branje (angl. Easy to Read) so prilagojena besedila, namenjena osebam, ki zaradi različnih razlogov težje berejo ali razumejo originalna besedila. Besedila so lahko avtorska ali prirejena. Ne gre le za prirejanje že obstoječih informacij, temveč tudi za ustvar-

janje besedil v laže berljivi in razumljivi obliki (Haramija in Knapp, 2019, str. 52). Besedila v lahkem branju morajo biti napisana razumljivo, s kratkimi in jedrnatimi stavki, preprostimi besedami, brez narekovajev. Priporočljivo je, da je med besedilom umeščenih veliko slik ali ilustracij (tudi za odrasle) (Haramija, 2016). Več informacij, kako pripraviti lahko berljivo besedilo, je na strani projekta Lahko je brati: www.lahkojebrati.si.

Slepim otrokom je treba ponuditi besedilo slikanice ali ilustrirane knjige v brajici (Braillovi pisavi), dodati pa moramo tipne ilustracije. Za to, da bo slepi bralec lahko otipal ilustracijo, jo moramo ustrezno prilagoditi v tipnem načinu. Tipna slika je pravzaprav vsaka slika, ki je dostopna tipni zaznavi in se drži določenih pravil oblikovanja. Ne more sicer povsem nadomestiti slikovnega gradiva, vendar je za slepe bralce dostikrat edini vir spoznavanja (Kermauner, 2013). Slikanica za slepe je lahko kompleksna celota književnega in likovnega vidika le s tipnimi ilustracijami.

TIPNE SLIKANICE

Veliko pravljic in povesti je prepisanih v brajico ali so posnete na nosilec zvoka, tako da so dostopne slepim otrokom. Žal pa manjka takih, ki bi imele prilagojene tudi ilustracije, torej tipnih slikanic. Tipne slikanice so po posebnih pravilih načrtovane slikanice, ki so običajno sestavljene iz krajšega besedila in tipne ilustracije. Besedilo je v povečani (od 18 pik naprej) ter brajevi pisavi. Ilustracije so lahko narejene z različnimi tehnikami, vsem pa je skupno, da jih je mogoče otipati. Pri pripravi tipnih ilustracij izhajamo iz osnovnih razlik med vidom in tipom (Claudet, 2009): vid je distalni čut, deluje na daljavo, tip pa proksimalni, stični; vidno zaznavanje je sintetično in z njim zajamemo celo sliko, tipno pa analitično, vezano na detajle in format, postopno (Kermauner, 2013). Dobra tipna ilustracija je generalizirana, torej očiščena vseh nebitvenih informacij, metodično in didaktično pa je prilagojena starosti slepega otroka (Brvar, 2000). Veliko slepih otrok še razloči močne barve, zato za tipne slike uporabimo nasičene, kontrastne barve. Sorazmerja med tipnimi

figurami naj bodo taka kot v naravi (npr. bolha naj ne bo večja kot pes), razen če zgodba tako ne zahteva. Uporabljeni material naj podpira prikazan objekt, torej za hladne objekte uporabimo gladke materiale. Ne uporabljamo linearne perspektive in se izogibamo prekrižanju predmetov, živali ter oseb; vedno prikazemo celotno telo človeka ali živali, ne samo enega dela. Ljudi in živali upodabljamo od spredaj in prikazemo vse okončine in ušesa, če je le mogoče. Pri velikosti in formatu tipnega prikaza sledimo drži dveh razprtih dlani v širino (ležeč A4 format). Slikanica se med branjem ne sme zapirati – bralec tipa ilustracijo z obema rokama – zato pazimo tudi na vezavo. Ilustracijam lahko dodamo tudi vonje in zvok (Kermauner in Herzog, 2019).

POMEN TIPNIH SLIKANIC

S tipnimi slikanicami pri slepih in močno slabovidnih otrocih razvijamo bralno pismenost na več načinov. Na osnovni ravni razvijajo in izboljšujejo čutilo tipa, s čemer začnemo že v najnežnejšem obdobju – razvit tip je predpogoj za branje brajice. Tipne slikanice prav tako spodbujajo precizno motoriko ter pomagajo pri razumevanju določenih oblik v procesu posploševanja oz. generalizacije. Seveda je ključnega pomena tudi pridobivanje novih informacij (novi pojmi ter pojavi) in utrjevanje izkušenj iz vsakdanjega življenja. Ne nazadnje pomagajo razvijati jezik (Kermauner, 2013).

TIPNE SLIKANICE V SVETU IN PRI NAS

V tujini je izbira tipnih slikanic precej velika, predvsem po zaslugi dijonske založbe »Les Droits Que Révent« »Prsti, ki sanjajo«, ki že dobro desetletje z natečaji, tekmovanji, literaturo in nasveti pomaga pri širjenju teh tako potrebnih knjig (Kermauner, 2014). V Sloveniji je zaenkrat zelo malo tiskanih tipnih slikanic, ki niso unikati (*Snežna roža*, *Žiga špaget gre v širni svet* in *Žiga špaget je za punce magnet* Aksinje Kermauner, *Zakaj imajo zebre proge* Lile Prap). Nekaj zanimivih izdelkov so ustvarile študentke in študenti Inkluzivne pedagogike na Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem (zbirka »BralaTipke«, tipne slikanice v

Dobra tipna ilustracija je generalizirana, torej očiščena vseh nebitvenih informacij, metodično in didaktično pa je prilagojena starosti slepega otroka.

lahko berljivem načinu). Večina tipank je bila podarjena Centru IRIS ali slepim in slabovidnim učencem v večinskih šolah. Na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru pa je v sodelovanju z dr. Jernejo Herzog nastala zbirka tipank študentov Likovne pedagogike »Potipaj me« v dveh delih, kjer so študenti uporabili vse svoje znanje in domišljijo ter ustvarili zares imenitne umetniške stvaritve.

Jerneja Herzog

PRVA UNIKATNA ZBIRKA »POTIPAJ ME«

V sklopu študijskih obveznosti pri predmetu Likovno specialno pedagoški projekt študenti 4. letnika likovne pedagogike na Pedagoški fakulteti Univerze v Mariboru usvajajo vsebine področij likovne umetnosti in dela z ranljivimi skupinami. Namen učnega predmeta je, da se študenti seznanijo z načini in postopki dela z ranljivimi skupinami na različnih področjih vizualne likovne umetnosti (slikarstvo, kiparstvo, arhitektura, literatura ...). Poleg študijskih vsebin, kjer se študenti likovno pedagoške smeri seznanjajo z različnimi sodobnimi didaktičnimi principi dela in razvijajo lastno

kreativnost, je naš namen tudi, da študenti ozavestijo pomen lastnih kreativnih sposobnosti za pomoč ranljivim skupinam. Zavoljo likovnih sposobnosti in svojega likovnega talenta se študenti lahko uveljavljajo tudi na področju prilagoditev umetniških eksponatov in literarnih del. Takšne prilagoditve so zaradi ustreznega prilaganja tako tiflopedagoških zakonitosti kakor tudi likovno ustvarjalnih lahko izjemno kakovostne ter zanimive tudi za polnočutne osebe.

V zadnjem obdobju smo uspešno realizirali kar nekaj takšnih projektov. Naj omenim Projekt Praktično manipulativne metode pri razvijanju taktilnega gradiva za slepe in slabovidne v LUM (SLUM) v shemi Po kreativni poti do praktičnega znanja, ki ga je sofinanciral Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije in Evropski socialni skladi Evrope unije.

Slika 2: Študentka Tina Lanišek v vlogi žive slike. Elementa, ki lahko zelo nazorno in živo pomaga slepi osebi doživeti upodobljeno na sliki. Aktivnost se je odvijala v sklopu projekta Dotakni se umetnosti (DUM) v Umetnostni galeriji Maribor (2017). Foto: osebni arhiv avtorice

Slika 1: Slepa oseba med tipanjem reliefa, prilagoditve, ki je nastala v sklopu projekta Praktično manipulativne metode pri razvijanju taktilnega gradiva za slepe in slabovidne v LUM (SLUM) ob razstavi Naši heroji v Umetnostni galeriji Maribor (2015). Foto: osebni arhiv avtorice

Prav tako projekt Dotakni se umetnosti (DUM), projekt sheme Po kreativni poti do praktičnega znanja, ki ga je sofinanciral Javni sklad Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije in Evropski socialni skladi Evrope unije.

V sklopu sheme Študentski inovativni projekti (ŠIPK) sta se v zadnjih dveh letih realizirala

Sliki 3 in 4: Slepí in slabovidni ob spoznavanju Spomenika NOB kiparja Slavka Tihca in reliefna podoba upodobljene podobe Slave Klavore na kipu. Rezultati in aktivnosti so bili realizirani v sklopu projekta TAKTUS (2018). Foto: osebni arhiv avtorice

dva projekta. Projekt TAKTUS (tip, aktivnost, kreativnost, team, umetnost, slepota) in nadaljevalni projekt TAKTUS II (tip, aktivnost, kreativnost, team, umetnost, slepota). Omenjena projekta sta prav tako bila sofinancirana s strani Javnega sklada Republike Slovenije za razvoj kadrov in štipendije in Evropskega socialnega sklada Evrope unije.

Kadar govorimo o prilagoditvah za slepe in slabovidne, moramo imeti v mislih, da so postopki prilagajanja (kakršnegakoli) gradiva izjemno zahtevni ter terjajo sodelovanje različnih strokovnih področij. Tako smo pri do sedaj omenjenih projektih združevali strokovna znanja različnih področij tako likovne umetnosti, tiflopedagogike, muzejske pedago-

gike, jezikoslovja ipd. Iz tega izvoda smo pri naših projektih in študijskih aktivnosti združili moči s priznano tiflopedagoginjo in pisateljico dr. Aksinjo Kermauner, ki je nepogrešljiva strokovnjakinja za to področje in jo z velikim veseljem povabimo k sodelovanju. Najino sodelovanje sega že v leto 2014, ko sva sodelovali pri projektu AKTIV. Takrat nas je popeljala v svet tipank in svet slabovidnih. Hitro sva spoznali, da imava podobno vizijo in da se najini strokovni področji zelo lepo prepletata. Povabila sem jo k sodelovanju pri študijskem procesu v okviru predmeta Likovno specialno pedagoški projekt. Ob seznanjanju študentov likovne pedagogike o pomenu, nastajanju in vrednosti tipank za slepe in slabovidne se je v študijskem letu 2017–18 rodila ideja o prvi

Slika 5: Predstavitve prilagojenih vseh 19 artefaktov Forma Vive v mestu Maribor. Rezultati so nastali v sklopu projekta TAKTUS II (2019). Foto: osebni arhiv avtorice

Slika 6: Nastajanje tipanke (avtorica Valentina Gobec). Foto: arhiv avtorice

unikatni zbirki tipank za slepe in slabovidne otroke »Potipaj me«. Nastal je edinstven primer na kulturno-umetniškem področju, in sicer izid prve unikatne zbirke tipnih slikanic. Realizirali smo izjemen interdisciplinaren projekt, kjer se prepletajo različna področja: likovna umetnost, literarna umetnost, grafična in tekstilna tehnologija, oblikovanje, pripovedništvo, tiflopedagogika, specialna pedagogika in slovenski jezik. Študenti so skozi likovno upodobitev, ki so jo izjemno uspešno prilagodili zahtevam tiflopedagogike, ustvarili estetsko likovno podobo, ki jo lahko dovolj kakovostno zaznavajo tudi slepi in slabovidni otroci. Z literarnega stališča pa so pravljice in tudi zgodbe, katerih avtorji so študentje, vse kakovostne, saj sledijo literarnim zakonitostim ustvarjanja. Prenekatera ima še globlje, moralno sporočilo. S kakovostnimi besedili slepim otrokom privzgajamo literarni čut in jih senzibiliziramo za dojetje umetnosti kot take. Osveščanje javnosti in približevanje tovrstnih projektov in njihovih rezultatov otrokom, polnočutnim

Slika 7: Otroci med branjem tipank (Center IRIS, 2019). Foto: osebni arhiv avtorice

kakor tudi slepim in slabovidnim, je izjemnega kulturnega in sociološkega pomena. Izid prve unikatne zbirke »Potipaj me« je bil deležen precejšnje pozornosti javnosti. Tipanke smo predstavili tudi na javnem dogodku 8. marca 2018 v Univerzitetni knjižnici Maribor, na razstavi v razstavišču Avla Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru in razstavišču Pedagoške fakultete Univerze na Primorskem in na dogodku Mariborske knjižnice v mesecu februarju 2019. V mesecu aprilu 2019 smo vseh 12 pravljič podarili Centru za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne (Center IRIS). Študenti so za te dosežke prejeli Perlachovo priznanje Univerze v Mariboru.

V lanskem študijskem letu 2018–19 je nastalo novih 7 unikatnih tipank. Trenutno pa smo že v načrtovanju novih pravljič, ki bodo dopolnile zbirko »Potipaj me«.

Vsakoletni rezultati so vsekakor spodbuda, da študente še naprej osveščamo o pomenu razvijanja tako pripomočkov in prilagoditev kakor tudi metod za delo s slepimi in slabovidnimi na vseh področjih umetnosti. Če pa so ob tem študijski in projektni rezultati tako uspešni, da jih lahko aktivno uporabljamo v praksi z osebami, ki to najbolj potrebujejo, pa smo toliko bolj veseli.

Maja Logar

SPLOŠNA KNJIŽNICA IN NJENE POTI V SVETEL SVET TEMINE

Splošna knjižnica s svojim knjižničnim fondom, umeščenostjo in dejavnostmi skrbi, da v svoje središče privabi uporabnike v najširšem pomenu razumevanja in občutenja, upoštevajoč skupine raznovrstnih starosti, interesov, možnosti, navad in življenja v celoti. Mladinski oddelki zajemajo bralke in bralce od najzgodnejših obdobij ter skozi odraščanje in dozorevanje vse do mladostnikovega 15. leta. Skupaj z mladimi bralci povabijo v svoj prostor tudi njihove družine, skrbnike, izobraževalne institucije, zavode, društva in centre, torej okolja, v katerih poteka njihov vsakdan, in tudi tista, v

katera jih povezujejo različne aktivnosti, vzgibi in talenti.

Mariborska knjižnica v okviru Službe za mlade bralce, ki skupaj z uredništvom revije *Otrok in knjiga* deluje že od leta 1972, področje mladinskega knjižničarstva, mladinske književnosti, ilustracije, knjižničnega gradiva za otroke in mladostnike, bibliopedagoškega dela in umetnost pripovedovanja celovito in sistematično razvija, strokovno utemljuje, neguje in izvaja. Vse, kar se dotika mladega bralca, je skrbno in premišljeno načrtovano, ima vzgib, uresničitev in večsmerno podporo, ki omogoča pretok, pestre kombinacije in z njimi tudi vedno nove poglede in smeri, ki se uravnavajo po trenutnih potrebah ter po dinamiki širšega razvoja socialnega in družbenega okolja.

Že v zgodnjih začetkih smo v knjižnici veliko pozornosti namenjali tudi ranljivejšim skupinam otrok, mladostnikov in odraslih. V preteklosti so dejavnosti zanje izvajali predvsem mladinski knjižničarji, danes Služba za mlade bralce svoje delo na tem področju prepleta z izhodišči in razširjenim programom Skupine za uporabnike s posebnimi potrebami.

V Mariborski knjižnici svoje osnovne bibliotekarske dejavnosti uravnavamo na različnih nivojih in z mnogimi pristopi, da tako čim širše zajamemo raznovrsten krog uporabnikov, sledimo njihovim potrebam, jim omogočimo poti do pestrega in bogatega knjižničnega gradiva in informacij, pa tudi da vzajemno budimo senzibilnost in razumevanje mnogih svetov in njihovih značilnosti. S temi prepričanji in vizijami gradimo svoje zbirke, jih obdelujemo, jih dajemo v uporabo ter s prireditvami, dejavnostmi in projekti skrbimo, da z našim posredovanjem iz smiselno urejene baze zaživijo tudi čim bolj navzven. Prizadevanja so naravnana k individualnemu bralcu in njegovi družini po eni strani, po drugi pa upoštevajo skupinske obiske organiziranih skupin.

Kadar govorimo o uporabnikih sodobne splošne knjižnice, ki prihajajo iz ranljivih skupin, je nujno izpostaviti tudi širšo družbeno umeščenost teh skupin v novejšem času, ki je s številnimi informacijami in prizadevanji mnogo pestrejša in bolj vključujoča, kot je bila pred časom. To se odraža tako v okviru zavodov,

skupin in centrov, ki se z različnimi skupinami strokovno in organizirano ukvarjajo, kakor tudi na polju novih povezav, projektov, sodelovanj, inkluzij, mnogih izobraževanj in možnosti izpopolnjevanj. Ne nazadnje je premik opazen tudi v povečanem obsegu pestrega gradiva, ki na različne načine upošteva uporabnike s posebnimi potrebami, je širše dostopno in daje možnosti, da ga vključimo tudi v svoje knjižnične zbirke in izvajanje dejavnosti.

Na tem mestu izpostavim znatno razširjeno produkcijo knjig s povečanim tiskom, prilagojenih besedil za lahko branje, tipnih slikanic, besedil z vzporednimi zapisi v brajici, knjig, prilagojenih bralcem z disleksijo, zvočnih knjig in obogateno produkcijo zvočnih posnetkov literarnih besedil, večje število gradiva, pospremljenega z nazornejšimi podnapisovanji ali z znakovnim jezikom ter mnogo pestrejšo izbiro kakovostnih senzornih in tipnih igrač.

Zaradi trodelnosti sklopa, ki ga ta pogled tvori s prispevkoma dr. Aksinje Kermauner in dr. Jerneje Herzog, se v zapisu v nadaljevanju omejujem predvsem na področje, ki skrbi za otroke in mladostnike, katerih različnost je povezana s slabovidnostjo in slepoto.

TIPNE SLIKANICE, ŠTEVILČNO SKROMNO IN V POMENU NENADOMESTLJIVO BOGASTVO KNJIŽNIČNE ZBIRKE

Ne glede na omenjene premike in bolj naklonjen čas, ki je povezan tudi z novimi tehničnimi možnostmi, je že odraslim slepim, v primerjavi s celotnim bogastvom knjižnih polic slovenskih knjižnic in z možnostmi izbire, ki mnogo-krat pljuskajo tudi čez meje jezikovnih okvirjev, namenjen precej boren nabor knjig. Slepim in slabovidnim otroci najzgodnejših obdobj so na tem področju še veliko bolj prikrajšani. Otrokov prvi stik s knjigo je pogosto vezan na slikanico in tako v njegovo doživljanje hkrati vstopata literarni in likovni svet, večplastno občutenje, zaznavanje in sprejemanje umetnosti. Prvo slovensko tipno slikanico smo dobili šele v letu 2004. *Snežna roža* dr. Aksinje Kermauner je izšla pod okriljem založbe Miš le

Prvo slovensko tipno slikanico smo dobili šele v letu 2004 – Snežna roža dr. Aksinje Kermauner.

v petdesetih izvodih v slovenskem in v desetih izvodih v angleškem jeziku. Vse knjige so bile v celoti ročno izdelane. Dobro se spomnim, kako je informacija v tistem času prišla tudi do naše knjižnice in kako zelo smo si želeli in si prizadevali, da bi to, takrat res posebno knjigo, lahko vključili tudi v svojo zbirko. Da bi jo skrbno uporabili pri bibliopedagoškem delu, da bi z njo razveselili svoje slepe in slabovidne bralce in da bi polnočutne otroke z njeno pomočjo seznanili z brajico, z zakonitostmi knjig za slepe in slabovidne ter da bi k njim pripeljali tudi zavedanje, da živopisan svet ni za vse enak in tudi ne samoumeven in da odstira popolnoma drugačne zaznave, videnja in senzoriko.

Za Mariborsko knjižnico je bila to prva tipna slikanica v knjižničnem fondu, ki smo jo umestili v študijsko zbirko Pionirske knjižnice Rotovž, naše osrednje mladinske knjižnice. Ena sama knjiga je sprožila celo vrsto razmislekov in sodelovanj v bibliotekarskem in mnogo širšem smislu. Zanimalo nas je, kako naj jo vsebinsko obdelamo in opremimo z gesli, da bo čimbolj natančno opredeljena in jo bo čim lažje najti. Nadalje pa tudi, s katerimi prireditvami in dejavnostmi naj jo pospremimo, da bo polno uresničila svoje poslanstvo. Svoj izvod tipne slikanice smo povezali z leposlovnim in strokovnim gradivom o slepoti in slabovidnosti in s tipnimi igračami Igrroteke v Pionirski knjižnici Nova vas. Za mlade bralce smo pripravili srečanje z dr. Aksinjo Kermauner in skupino otrok Slepí potnik. To je bil vzgib za premike, ki je v nadaljevanju rodil sodelovanje: najprej z dr. Aksinjo Kermauner, kasneje pa še s Knjižnico Minke Skaberne v Ljubljani in z Medobčinskim društvom slepih in slabovidnih Maribor. Knjižnično zbirko smo v okviru skromnih finančnih možnosti začeli načrtno dograjevati s tujimi tipnimi slikanicami in senzornimi igračami. Oboje je bilo največkrat vezano na en sam izvod posameznega naslova, kar nas je vodilo predvsem k uporabi tipnega gradiva pri pravljicnih urah in vodstvih po knjižnici za organizirane skupine vrtčevskih in šolskih otrok ter v vključevanje tega gradiva k vsebinam prireditev in razstav.

Možnost, ki je omogočala tudi širšo nabavo tipnih slikanic, je sprožil predvsem projekt

Tipanka v vsako slovensko knjižnico, vrtec, šolo, ki sta ga pogumno domislili in uresničevali dr. Aksinja Kermauner in založba Miš in je ob osnovnem namenu promoviral idejo, da so slikanice z izbočeno likovno podobo in opremljene z brajico zanimive tudi za videče otroke. V letu 2010 je slovenski prostor dobil kar tri tipne slikanice: Žiga špaget gre v širni svet Aksinje Kermauner z ilustracijami Zvonka Čoha (Miš), *Zakaj so zebre progaste* Lilijane Praprotnik Zupančič – Lile Prap (Mladinska knjiga), sem pa do neke mere sodi še slikanica z dodanim besedilom v brajici *Mi se z vlakom peljemo: slovenske otroške ljudske izštevance* (samozaložba M. Perger, Lions Klub). Leta 2017 je Aksinja Kermauner ustvarila novo tipanko Žiga špaget je za punce magnet (Miš), ki je možnosti za različna branja še nadgradila in je bila leta 2018 nagrajena z desetnico. Avtorica je na podlagi svojih izkušenj in dela na več področjih domislila pravo multisenzorno slikanico in jo podnaslovila: *zgodba s priredbo v slovenski znakovni jezik, brajico in lahko berljiv način*. Dobili smo slikanico osupljivih možnosti in povezav, saj vključuje besedilo v brajici in ilustracije za slepe, povečan tisk za slabovidne, z barvo, naborom črk, razmiki in podlago sledi priporočilom za bralce z disleksijo ter vsemu temu dodaja še zapis v slovenskem znakovnem jeziku in QR kodo s posnetkom tolmačkinega pripovedovanja v slovenskem znakovnem jeziku. Z lahko berljivim načinom poskrbi tudi za bralce z motnjami v duševnem razvoju, za bolnike po kapi, za starejše in za tiste, ki se slovenščine šele učijo.¹ Ob omenjenih knjigah so slovenski prostor dosegle še redke in v nakladi skromne izdaje tipnih slikanic in slikanic z dodanim besedilom v brajici, praviloma v samozaložbah, in najnovejša tipna slikanica Mateje Jerine Gubanc: *Pingvinčki in skrivnostni travnik* (Ljubljana: Lekarna, 2019).

Tipne slikanice so v teh zamahih postale tudi širše dostopne in slovenske splošne knjižnice smo jih končno lahko v polnem obsegu umestile v svoje zbirke in jih slepim, slabovidnim in polnočutnim mladim bralcem ponudile v uporabo, branje, vonjanje in tipanje.

1 Kermauner, A. (2017). *Žiga špaget je za punce magnet*. Dob pri Domžalah: Miš.

Dobra tipna slikanica mora zadostiti vsem tehničnim in oblikovnim zakonitostim, ob njih pa v ravno tako polni meri tudi umetniškim vidikom knjige, da jo lahko spoštljivo in odgovorno ponudimo slepim in slabovidnim otrokom.

Hkrati z omenjenimi slikanicami se je slovenski knjižni trg v sodobnem času precej zapolnil tudi z bolj ali manj posrečenimi slikanicami z vključenimi tipnimi elementi. Največkrat so to kartonke, ki sicer niso namenjene slepim in slabovidnim otrokom, ciljajo pa na predšolske bralce in gradijo na odstiranju večkanalnosti ter na bralno-izobraževalnem vključevanju tipa. Kadar gre za kakovostne, estetske in tenkočutno oblikovane interaktivne slikanice te skupine, so lahko odlični samostojni knjižni izdelki in hkrati zanimivo mostišče do tipne slikanice v polnem pomenu besede. Dobra tipna slikanica mora zadostiti vsem tehničnim in oblikovnim zakonitostim, ob njih pa v ravno tako polni meri tudi umetniškimi vidikom knjige, da jo lahko spoštljivo in odgovorno ponudimo slepim in slabovidnim otrokom in da lahko z njo budimo domišljijo, pridobivamo celo vrsto občutij in informacij, premikamo predstavnost in primikamo ljubezen do knjige, branja, literature in ilustracije. Videčim bralcem tipna slikanica ob vsem tem odstira še marsikdaj odmaknjen in nepoznan svet slepih in slabovidnih, empatijo do ljudi s posebnimi potrebami in vključujoč odnos do vrstnikov.

V službi za mlade bralce Mariborske knjižnice svojo povečano skrb za gradivo za slepe in slabovidne bralce vzporejamo z dostopnejšo produkcijo in širšimi možnostmi njene vključitve in uporabe ter jo v sodelovanjih z drugimi oddelki in službami v ustanovi uresničujemo na več nivojih:

- redno sledimo izdajam tipnih slikanic na slovenskem in mednarodnem trgu;
- v okviru svojih finančnih možnosti nabavljamo gradivo za slepe in slabovidne in ga umeščamo v vse knjižnice v svoji knjižnični mreži;
- tipne slikanice izčrpno vsebinsko obdelamo, jih dopolnimo s povezavami, vse pa dobijo tudi dogovorjene in poenotene predmetne oznake, ki opredeljujejo knjige za slepe in slabovidne uporabnike;
- tipne slikanice vključujemo v izvajanje različnih oblik bibliopedagoškega dela in razstavno dejavnost;
- povezujemo jih z drugim knjižnim in neknjižnim gradivom;

Slika 8: Nekaj naslovnih slovenskih tipnih slikanic in slikanic z vključenimi tipnimi elementi

V knjižničarstvu uporabljamo za splošno oznako opisovanega gradiva termin tipno gradivo, kamor umeščamo tudi tiske v brajici, taktilne igre in igrače.

- posebno skrb namenjamo nabavi, obdelavi in promociji senzornih in tipnih igrač, kar še dodatno obogati obsežno zbirko iger in igrač v Pionirski knjižnici Nova vas;
- pripravljamo prireditve in srečanja, v kateri vključujemo predstavitve senzornega knjižničnega gradiva za otroke, mladostnike in odrasle ter možnosti njihove izposoje in uporabe;
- tipno gradivo vključujemo v predstavitve za učitelje, vzgojitelje in mentorje bralnih projektov;
- za zaposlene organiziramo izobraževanja o slepoti in slabovidnosti;
- izvajamo svetovalno delo, usmerjeno k individualnim uporabnikom, pedagoškim delavcem, študentom in strokovnjakom;
- sodelovali smo pri predstavitvi projekta *Potipaj me* (z dr. Jernejo Herzog in dr. Aksinjo Kermauner).

V nadaljevanju bom predstavila tri za našo knjižnico bolj prepoznavna prizadevanja, povezana s tipno slikanico: način obdelave tipnih slikanic, povezave tipnih slikanic z igračami, ki jih omogoča naša bogata Igroteka, in dogodek *Potipaj me*, ki nakazuje sodelovanja Mariborske knjižnice na lokalnem in vseslovenskem nivoju.

KAKO SO OPREDELJENE TIPNE SLIKANICE IN TIPNE IGRAČE IN KAKO JIH NAJDEMO V KNJIŽNIČARSKIH BAZAH PODATKOV

V Mariborski knjižnici smo v službi za nabavo in obdelavo, službi za mlade bralce in v sodelovanju s skupino za uporabnike s posebnimi potrebami skupaj dorekli postopek obdelave tipnega gradiva in ga začeli tudi dosledno upoštevati. Poznavanje specifik tipnega gradiva tako bralcem kot knjižničarjem in informatorjem najbolj pomaga pri iskalnih poteh in njihovi učinkovitosti. Vsako tipno slikanico, igro in igračo za mlade bralce obdelamo po bibliotekarskih načelih z dveh vidikov: z vsebinskega ter glede na njihovo obliko in namen.

V knjižničarstvu uporabljamo za splošno oznako opisovanega gradiva termin **tipno gradivo**,

kamor umeščamo tudi tiske v brajici, taktilne igre in igrače. Natančneje tipne slikanice že izhodiščno opremimo z dvema gesloma, ki sta se v uporabi zanje uveljavila: s sprejetim geslom **tipne slikanice** in s prijaznim, že udomačenim in splošno prepoznavnim izrazom **tipanke**.² Vsaka tipna slikanica je opredeljena tudi z gesloma **knjige za slepe** in/ali **knjige za slabovidne**, glede na dodatne elemente v knjigi pa seveda opozorimo tudi nanje, na primer: **povečani tisk, reliefi, brajica in Braillova pisava**. Zaradi razširjene možnosti iskanja in upoštevanja različnih uporabniških vidikov in naravnosti pri tem gradivu v Mariborski knjižnici dosledno upoštevamo tudi sinonime. Značilnosti knjig, ki poleg branja in dela s knjigo vključujejo tudi ostala čutila in zaznave, pri obdelavi opišemo: npr. **zvočne knjige, zvočni efekti** in tvorimo med vsemi možnostmi najnatančnejše sklope. Ob teh, zelo opredeljujočih geslih, dobi tipno gradivo tudi splošnejša gesla: **osebe s posebnimi potrebami, otroci s posebnimi potrebami, knjige/gradivo za osebe s posebnimi potrebami, knjige/gradivo za otroke s posebnimi potrebami**.

Pri slikanicah in kartonkah, ki smo jih v besedilu že omenjali in niso posebej namenjene slepim in slabovidnim otrokom, a vključujejo tipne elemente, nanje opozorimo, vendar jim ne dodamo gesla **knjige za slepe in slabovidne**, ter na ta način tvorimo informacijo, ki na dodano značilnost knjige sicer opomni in jo hkrati ohrani na pravilni distanci ter jo še z dodatnimi gesli umesti v ustrezen koncept (npr. v polju 610a: tipne slikanice, tipanke, kartonke, izobraževalne slikanice, predšolski otroci ter v polju 606 še osnovne vsebinske umestitve: npr. 606aDomače živali xMladiči xV otroškem leposlovju, ali, kadar gre za stroko: 606aLiki xOblike wKnjige za otroke).

Prav tako z gesli posebej natančno opredelimo in opišemo leposlovno in strokovno gradivo, ki o slepoti in slabovidnosti govori ali ju strokovno obravnava, pa to izhodiščno ni namenjeno slepim in slabovidnim uporabnikom. V tem pogledu so najpogostejše kombinacije gesel:

² *Bibliotekarski terminološki slovar* (2019). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije: Narodna in univerzitetna knjižnica.

slepota, slepi, slepi otroci, slabovidnost, slabovidni, slabovidni otroci, osebe s posebnimi potrebami, otroci s posebnimi potrebami, različnost, drugačnost, medosebni odnosi, inkluzija, brajica, Braillova pisava, medsebojno sprejemanje, pomoč. Naštetim geslom pri vsebinski obdelavi seveda dosledno

priključimo tudi gesla, ki posamezno publikacijo ali neknjižno gradivo še dodatno opredeljujejo. Samo natančno in izčrpno opremljeno gradivo tvori v katalogu njegov prepoznaven oris, ki bralcu in informatorju ponuja dovolj iskalnih možnosti, da ga lahko najdemo natančno in s čim manj zdrsov. Kadar gre za speci-

The screenshot shows the COBISS+ interface with the following data:

Osnovni podatki	Podrobni podatki	ISBD	COMARC
Avtor	Kermauner, Aksinja		
Naslov	Tema ni en črn plašč / Aksinja Kermauner ; ilustracije Jelka Godec Schmidt ; [fotografije Marko Rudolf]		
Vrsta gradiva	kratka proza ; za šolske otroke (9-14 let)		
Jezik	slovenski		
Leto	2001		
Založništvo in izdelava	Ljubljana : Mladinska knjiga, 2001 (Maribor : Ma-tisk)		
Fizični opis	46 str. : ilustr. ; 27 cm		
Drugi avtorji	Godec Schmidt, Jelka Rudolf, Marko		
Zbirka	#Zbirka #Povej mi. Povej mi o slepoti in slabovidnosti		
ISBN	86-11-15077-5		
Predmetne oznake	Slabovidni otroci – V mladinskem leposlovju Slepota – V mladinskem leposlovju		
Nekontrolirane predmetne oznake	nesreče / slabovidnost / prijateljstvo / ljubezen / prilagoditve / pogum / družina / brajica / Braillova pisava		
UDK	821.163.6-93-32 617.751(02.053.2)		
COBISS.SI-ID	111846912		

The screenshot shows the COBISS+ interface with the following data:

Osnovni podatki	Podrobni podatki	ISBD	COMARC
Naslov	Tactile discs [Garnitura]		
Drugi naslovi	Taktilni diski Čutna pot		
Vrsta gradiva	igračice – predmeti ; otroško gradivo (splošno)		
Leto	2009		
Založništvo in izdelava	Brabrand : Gonge, [2009?]		
Fizični opis	1 komplet (10 velikih in 10 malih diskov različnih barv in površin, 1 trak, 1 vreča) : plastika, blago, barve ; v škatli, 44 x 27 x 27 cm + navodilo		
Uporabniki	Od 4. leta		
Opombe	Motorična igrača Senzorna igrača Mednarodna oznaka CE za varno igračo		
Nekontrolirane predmetne oznake	motorične igrače / senzorne igrače / tipne igrače / relief / barve		
UDK	688.72		
COBISS.SI-ID	7008030		

Sliki 9 a in b: Primeri vpisov za knjižno gradivo in taktilno igračo iz lokalnega kataloga Mariborske knjižnice v COBISS+

fično in številčno manj obsežno vrsto vsebin, kamor se nedvomno umešča tipno gradivo in v njegovem okviru tudi tipna slikanica, je to še toliko pomembneje.

SOBIVANJE TIPNIH SLIKANIC IN TAKTILNIH IGRAČ V KNJIŽNICI IN NJENIH DEJAVNOSTIH

V Mariborski knjižnici se ponášamo z eno prvih in najboljšejših igrotek v slovenskih splošnih knjižnicah. Prve igrače zanjo smo nabavili že leta 1980 in takrat smo začeli razmišljati tudi o urejeni zbirki in njeni povezavi s knjižnim gradivom in z novimi bralnimi spodbudami. Osnovni cilji igroteke so vsem otrokom omogočiti dostop do kakovostnih igrač in ob njih razgrniti pestre možnosti, ki jih igre in igrače razvijajo in dramijo, ter privabiti v knjižnico tudi uporabnike, ki jih knjiga v zadostni meri morda ne bi uspela priklicati. V knjižnici pri delu z mladimi bralci knjigo vselej povezujemo tudi z igračo in tako ustvarjamo pretočnost, ki plemeniti otrokovo radovednost, ustvarjalnost in domišljijo. Posebno skupino v naši Igoteki zavzemajo tudi senzorne igrače in v njihovem sklopu tipne igre in igrače. Namenjene so otrokom in odraslim s posebnimi potrebami, posredno pa, iz istih razlogov in s podobnimi učinki kot tipne slikanice, tudi polnočutnim uporabnikom. V Igoteki je tudi veliko igrač, ki se po osnovni opredelitvi sicer ne uvrščajo v skupino senzornih igrač, z načini uporabe in izdelave pa na marsikateri točki omogočajo tudi tovrstne pristope in uporabe.

K delu s tipno slikanico v knjižnici pogosto vključujemo tipne igrače in tvorimo zanimiva sobivanja in povezave, enako dragocen je preplet obojega tudi pri svetovalnem delu. Zato je oboje povezano z dobrim poznavanjem knjižničnega fonda in z ustvarjalnim pristopom knjižničarja.

Naj kot prikaz predstavim možnosti ob dveh primerih tipnih slikanic.

Prvi primer sta že omenjeni slikanici Aksinja Kermauner Žiga špaget gre v širni svet in Žiga špaget je za punce magnet sta bili že izhodišč-

no ustvarjeni kot tipni slikanici. Njun glavni lik je špaget, ki s svojo valovito linijo podpira čut in postopno, zaporedno pridobivanje informacij in raziskovanje ilustracije od leve proti desni. To slikanico lahko pospremimo s celo paleto senzornih igrač: od čutne poti, sestavljanke jabolka v reliefu, vezanke z v materialu različnimi vezalkami (vezalka posnema obliko špageta in je hkrati vezalka kot junakinja druge slikanice, ponazarja špagetovo potovanje ...), do tipnih domin in spomina ter brajevih števk in brajeve pisave. Nadalje polje širimo v povezavo igrač za polnočutne, ki špaget prestavijo v družabno igro kuhanja, vezalke k čevljecem, razvrščamo pa lahko tudi sadje in zelenjavo in tvorimo skupine sorodnih likov in oblik.

Drugi primer je tipna slikanica *La chasse à l'ours: adaption tactile, sonore et en langue des signes*³, ki je nastala kot francoski prevod in priredba običajne slikanice *We're Going on*

a Bear Hunt.⁴ Kot tipna slikanica je dobila povsem novo likovno podobo, ki omogoča tipne in zvočne zaznave, in je prilagojena slepim in slabovidnim: format, spiralna vezava, izčiščene linije, močni kontrasti, aktivna ilustracija, ki vključuje uporabo različnih materialov in z njimi povezanih občutij, zvokov, težavnosti in premikanj, da je slikanica z vsemi pristopi skoraj že tudi knjiga–igrača, v kateri smo droben rdeč premikajoč košček, ki premaguje zapreke, se dotakne vlažnega medvedovega smrčka, vstopa v ozko temačno jamo, se vzpenja in spušča po stopnicah in slednjič poišče topel vzglavnik in se pokrije z odejo.

Izvirno besedilo v angleščini je spisal Michael Rosen, ilustrirala ga je Helen Oxenbury, za odličen prevod v slovenski jezik *Lov na medveda* (Mladinska knjiga)⁵ pa je s prepesnitvijo poskrbela pesnica, pisateljica in pripovedovalka Anja Štefan.

3 Rosen, M. (2015). *La chasse à l'ours: adaption tactile, sonore et en langue des signes*. Talant: Les Doigts Qui Révent.

4 Rosen, M. (1989). *We're Going on a Bear Hunt*. London: Walker Books. Slikanica je prejela številne nagrade, med drugim je leta 2014 postavila svetovni Guinnessov rekord za največ udeleženi poslušalcev branja zgodbe: 1.500 otrok na dogodku in 30.000 prek spleta.

5 Rosen, M. (2015). *Lov na medveda*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Samo natančno in izčrpno opremljeno gradivo tvori v katalogu njegov prepoznaven oris, ki bralcu in informatorju ponuja dovolj iskalnih možnosti, da ga lahko najdemo natančno in s čim manj zdrsov.

Slike 10: Naslovnice izdaje v originalnem angleškem jeziku, slovenskega prevoda in francoske priredbe v tipno slikanico. Primeri nekaj vključenih tipnih igrač.

Za buditev empatije ter za bližanje sveta slepih in slabovidnih je nedvomno najpomembnejše nenehno in kontinuirano vsakodnevno delo z bralci, ki naj bodo deležni svetovalnega dela in usmeritev.

Ta angleško-francosko-slovenski slikaniški trojec zato odstira dodatne možnosti primerjav adaptacij, jezika, izpostavitve pomena prevoda, z nabori igrač pa smo sledili tistim, ki so izpostavljale družino, potepe, sprehode, medvede, dom, varnost in naravo. S čutno potjo smo posnemali premike, z njenimi reliefi in materiali smo se bližali travi, blatu, vodi, deblom in ostalim zaprekam v slikanici, tudi tipni domino je sledil podobnim ciljem, reliefne sestavljanke izberemo za iskanje doživetega in tudi za dodajanje možnosti srečanj v naravi, zvočne igrače in instrumente uporabimo za ponazoritve šumov v naravi, igračo **Živali in njihov dom** pa uporabimo za iskanje dvojnega cilja: za razvrščanje domačih in gozdnih živali ter varnega pristanka v zavetju domačnosti, v kateri se pomirjujoče zaključijo tudi naša slikanica.

Opisi prinašajo le nekaj primerov, ki opozorijo na možnosti, kako lahko tipno slikanico v knjižnici vsesmerno dopolnimo in delo z njo obogatimo tako po senzorni, kakor tudi po ustvarjalni in igralni plati.

TIPNE SLIKANICE – POTIPAJ ME: DRUŽENJE Z DR. AKSINJO KERMAUNER IN DR. JERNEJO HERZOG V MARIBORSKI KNJIŽNICI

Za promocijo tipnih slikanic in tipnega igralnega gradiva, za buditev empatije ter za bližanje sveta slepih in slabovidnih je nedvomno

najpomembnejše nenehno in kontinuirano vsakodnevno delo z bralci, ki naj bodo deležni svetovalnega dela in usmeritev naših mladinskih knjižničarjev. Nič manj pomembno in morda še pogostejše je tudi vključevanje taktilnega gradiva in informacij o njem v domišljeno bibliopedagoško delo, ki ga v različnih oblikah in povezavah usmerjamo v vodstva za organizirane skupine vrtcev, šol, izobraževalnih ustanov, društev in v sodelovanja v projektih.

Dodatno pot iščemo v knjižnici tudi z izvedbo prireditev in v tem sklopu navedem nekaj sodobnejših dogodkov Mariborske knjižnice, ki sem jih izbrala zaradi raznovrstnih skupin naslovnikov: predstavitev tipnih slikanic in igrač za kolektiv Knjižnice Antona Tomaža Linhartarja v Pionirski knjižnici Nova vas, predavanje za mentorje Bralne značke v sodelovanju s Prežihovo bralno značko in Zvezo prijateljev mladine Maribor, s kolegico in vodjo Igrroteke Tanjo Vreš sva se s prispevkom udeležili 2. srečanja predstavnikov Igrrotek Slovenije z naslovom *Igrroteke v splošnih knjižnicah – igrača ni samo igrača* (Mestna knjižnica Ljubljana, Knjižnica dr. France Škerl), v Mariborski knjižnici smo pripravili sklop dogodkov *Tipne slikanice – Potipaj me* z dr. Aksinjo Kermauner in dr. Jernejo Herzog.

Na tem mestu bom nadrobneje predstavila le slednji projekt, ki smo ga v sodelovanju pripravili prav z izjemnima strokovnjakinja in avtoricama prispevkov v pričujoči številki revije Šolska knjižnica. Prvo unikatno zbirko

tipank za slepe in slabovidne v svojem delu predstavlja že soavtorica projekta *Potipaj me*, dr. Jerneja Herzog, zato sama orisujem le koncept, namen in potek predstavitve v Mariborski knjižnici.

S prireditvijo smo želeli doseči več ciljev: z njo opozoriti na knjižnično zbirko tipnih slikanic,

taktilnih igrac, strokovnega gradiva o slepih in slabovidnih, v knjižnico povabiti slepe slabovidne in polnočutne bralce, predstaviti zbirko *Potipaj me*, v goste povabiti avtorici tega projekta ter ju tudi širše umestiti v polje njenega delovanja in ustvarjalnosti, dogodek povezati s projektom *Bralnice pod slamnikom*, ki ga že vrsto let uspešno vseslovensko in z mednarodnimi povezavami organizira založba Miš. Dan smo izpeljali z dvema dogodkoma in s tremi razstavami: z razstavo knjižnega gradiva, razstavo taktilnih iger in igrac ter razstavo zbirke *Potipaj me*, ki so jo knjižnici za to priložnost posodile njene avtorice. Prvi dogodek je bil namenjen mladim bralcem in obiskali so ga otroci prve in druge triade mariborskih osnovnih šol. V pogovoru za odrasle obiskovalce smo želeli povezati slepe in slabovidne osebe, strokovnjake, ki z njimi delajo, knjižničarje, vzgojitelje, učitelje in študente.

Naši gostji sta bili snovalki zbirke *Potipaj me*: pisateljica, pesnica, tiflopedagoginja in takrat predsednica Društva slovenskih pisateljev, dr. Aksinja Kermauner, ter doc. dr. Jerneja Herzog, strokovnjakinja za specialno didaktiko z Oddelka za likovno umetnost Pedagoške fakultete Univerze v Mariboru.

Dogodka sem usmerjala v predstavitve, iztočnice in v branje nekaterih odlomkov iz knjige *Tema ni en črn plašč* (Kermauner, 2001), ki so bili naše iztočnice in z literarno močjo tudi mehki zdrsi v občutenja in sklope, ki smo jih razvijali. Posebno pozornost smo ob osrednjih gostjah posvetili tudi študentkam, avtoricam predstavljenih tipnih slikanic, ki so svoje zgodbe ob izdelkih tudi pripovedovale. Dan je v Svečani dvorani na Rotovžu gostil pisano množico obiskovalcev, ki se je v druženju z gostjami posvečala številnim novim informacijam, gradivu in oblikam dela. Aksinja Kermauner je v predstavitvi konkretna vedenja prepletala z delovnimi izkušnjami in dožitvi, s predstavitvami pripomočkov za slepe in posebej brajice, tudi ona pa jo je zaključila s pripovedovanjem špagetaste pravljice in je obiskovalce povabila k sodelovanju: otroke k soustvarjanju, odrasle k prebiranju knjig v brajici in k izmenjavi izkustev. Jerneja Herzog je predstavila svoje vzgibe sodelovanja s soavtorico projekta in postopke nastajanja tipnih slikanic, pa tudi

mariborska KNJIŽNICA
PIONIRSKA KNJIŽNICA ROTOVŽ
Rotovski trg 6, Maribor
tel.: 02 235 21 06
www.mb.sik.si

TIPNE SLIKANICE – POTIPAJ ME
doc. dr. Aksinja Kermauner in doc. dr. Jerneja Herzog

Torek, 5. februarja 2019,
v Svečani dvorani Rotovž, Rotovski trg 1

- ob 10. uri za otroke
- ob 12. uri za odrasle

Ilustracija: Zvonko Čeb, V. Kermauner, A. Doga (logop. gre v širni svet), Ljubljana, 2015.

mariborska KNJIŽNICA
PIONIRSKA KNJIŽNICA ROTOVŽ
Rotovski trg 6, Maribor
tel.: 02 235 21 06
www.mb.sik.si

TIPNE SLIKANICE – POTIPAJ ME
Torek, 5. februarja, v Svečani dvorani Rotovž, Rotovski trg 1

- ob 10. uri za otroke
- ob 12. uri za odrasle

Vabimo vas v svet slikanic in tipa ter na srečanje z imenitima gestjama: s pisateljico, pesnico, tiflopedagoginjo in predsednico Društva slovenskih pisateljev, doc. dr. Aksinjo Kermauner in doc. dr. Jernejo Herzog, strokovnjakinja iz specialne didaktike. Prireditvi bo usmerjala Maja Logar.

Srečanje bo priložilo festivalu *Bralnice pod slamnikom* založbe Miš in se povezuje s projektom študentov *Potipaj me* (tipanke za slepe in slabovidne otroke).

Ilustracija: Zvonko Čeb, V. Kermauner, A. Doga (logop. gre v širni svet), Ljubljana, 2015.

Slika 11: Plakat in vabilo k dogodku Mariborske knjižnice

čustvovanja in premike v lastnem sprejemanju in v odnosu vključenih študentk skozi procese dela. Ob koncu obeh prireditev smo se dolgo ustavljali ob razstavljenem gradivu, listali in tipali tipne slikanice, občudovali unikatne izdelke in se poskušali v spretnostih in ustvarjalnostih, ki so jih priklicale senzorne igrače.

Pomembno in v veselje mi je bilo v knjižnici opozoriti na tipno gradivo in gostiti strokovnjakinji in tipne slikanice, pri katerih ustvarjanju sem imela srečo prisostvovati na enih od vaj. Koliko preizkušanj, pogovorov, razmislekov, umetniških domislic, vsebinskih in slogovnih odrekaj ter postavljanj v nova gledišča sem bila deležna. In koliko jih je še

sledilo, preden so bili izdelki pri nas, kako spoštljivo je bilo njihovo bogastvo prineseno in predstavljeno našim obiskovalcem, vmes nagrajeno s Perlachovim priznanjem, in kako se je po tem dnevu zdel svet slepih in slabovidnih hkrati skoraj še temnejši v zavedanju novih informacij in občutij, pa tudi odstrtejši, razumljivejši, zato bližji in mnogo bolj vključujoč.

Dogodek je takoj premikal načrte, nove povezave v pristopih in sodelovanja. Najbrž pa je vsem nam za vedno izrisal strugo polnega prelivanja: med knjižnico, gosti na obeh straneh ter ustvarjanjem in učinkovanjem tipnega gradiva.

Sliki 12 a in b: Utrinki z dogodka *Potipaj me* in srečanja s tipnim gradivom na razstavah (foto: Sabina Fras Popović, Maja Logar)

ZAKLJUČKI

Z naraščanjem števila prilagojenih knjig v knjižnicah se bo dostopnost do literature za slepe in slabovidne otroke po vsej Sloveniji precej povečala. Ugotovili pa smo, da so tipanke zelo zanimive tudi za videče otroke. Ob njih se ti prvič srečajo z brajico, knjigo pa dojemajo še s pomočjo drugih čutil, ki so v današnji družbi povsem zapostavljena. Srečanje z literaturo za otroke s posebnimi

potrebami jih hkrati tudi senzibilizira za sprejemanje različnosti v naši družbi. Tako se vse bolj uresničuje inkluzivna paradigma – tudi družba polnočutnih se zaradi vključitve oseb s posebnimi potrebami spreminja, plemeniti in bogati, ker se seznanja s prilagojeno literaturo ter jo tudi z veseljem prebira. Tu imata velik pomen osveščanje študentov, njihovo sodelovanje in ustvarjanje tipnih slikanic ter inkluzivna vloga knjižnic. ●

Viri in literatura

- About the Libraries Serving Persons with Print Disabilities Section*, pridobljeno 3. 10. 2019 s <http://www.ifla.org/about-lpd>.
- Bibliotekarski terminološki slovar* (2009). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije: Narodna in univerzitetna knjižnica.
- Brvar, R. (2000). *Geografija nekoliko drugače. Didaktika in metode pouka geografije za slepe in slabovidne učence*. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Claudet, P. (2009). *Maintenant je sais ce que blanc veut dire*. Dijon: Les Doits Que Révent, collection Corpus Tactilis.
- Dolinšek Bubnič, M. (1999). *Beri mi in se pogovarjaj z mano*. Ljubljana: Epta.
- Dolinšek, M. (2004). Slikanica, otrok in odrasli. *Otrok in knjiga* 59 (31), 55–57.
- Haramija, D. (2016). Lahko branje. V: *Med didaktiko slovenskega jezika in poezijo: ob 80-letnici Jožeta Lipnika*. Ur. Marko Jesenšek, 299–317.
- Haramija, D. in Batič, J. (2014). Teorija slikanice. *Otrok in knjiga* 89, 5–19.
- Jamnik, T., Picco, K. (2011). Knjige za mlade bralce s posebnimi potrebami. V: *Geneze – poti v bistro umne nesmisle, Priročnik za branje kakovostnih mladinskih knjig 2011*, 7–11. Ljubljana: Mestna knjižnica.
- Jerina Gubanc, M. (2019). *Pingvinčki in skrivnostni travnik*. Ljubljana: Lekarne.
- Kermauner, A. (2010). *Fenomenologija samogenerirane slepote*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Pedagoška fakulteta, Univerza v Ljubljani.
- Kermauner, A. (2013). Tipne slikanice za slepe kot univerzalni pripomoček razvijanja bralne pismenosti. V: V. Rot Gabrovec (ur.), *Tudi mi beremo*, 34–38. Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Kermauner, A. (2014). The Book in a Box Project = BOOX. *Terra Haptica: International Journal of Visual Disability and Inclusive Practices* 4 (109).
- Kermauner, A. in Herzog, J. (2019). Tujost v jeziku: Zakonitost likovnega jezika pri oblikovanju tipnih slikanic. *Otrok in knjiga* 104 (46), 58–65.
- Kermauner, A. in Plazar, J. (2019). *Prilagojeni pripomočki in metode pri vzgojno-izobraževalnem delu z otroki s posebnimi potrebami*. Nova Gorica: Educa Izobraževanje.
- Load2learn, pridobljeno 5. 9. 2019 s https://load2learn.org.uk/help/print_disability_definitions.php.
- Kermauner, A. (1996). *Kakšne barve je tema?* Ljubljana: Zavod za slepo in slabovidno mladino.
- Kermauner, A. (2001). *Tema ni en črn plašč*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Kermauner, A. (2004). *Snežna roža*. Dob pri Domžalah: Miš.
- Kermauner, A. (2009). *Tipne slikanice za slepe*. V: *Otrok in knjiga* 36 (74), 85–91.
- Kermauner, A. (2010). *Žiga špaget gre v širni svet*. Dob pri Domžalah: Miš.
- Kermauner, A. (2014). Umetnost za vse. *Revija za elementarno izobraževanje* 7 (3/4), 17–31.
- Kermauner, A. (2017). *Žiga špaget je za punce magnet*. Dob pri Domžalah: Miš.
- Kermauner, A. in Herzog, J. (2019). Zakonitosti likovnega jezika pri oblikovanju tipnih slikanic. *Otrok in knjiga* 46(104), 58–65.
- Perger, M. (2010). *Mi se z vlakom peljemo: slovenske otroške ljudske izštevance*. Ptuj: M. Perger.
- Praprotnik-Zupančič, L. (2010). *Zakaj so zebre progaste: posebna izdaja v Braillovi pisavi*. Ljubljana: Mladinska knjiga.
- Rogač, F. (2007). *Izgubljena slončica in Nosku se zgodi čudež*. Ljubljana: F. Rogač.

Rosen, M. (2015). *La chasse à l'ours: adaption tactile, sonore et en langue des signes*. Talant: Les Doigts Qui Rêvent.
Rosen, M. (2015). *Lov na medveda*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Zbirka senzornih iger in igrač Igroteke Mariborske knjižnice
Tipne slikanice zbirke *Potipaj me*
Slikanice s tipnimi elementi v knjižničnem fondu Mariborske knjižnice

DOC. DR. AKSINJA KERMAUNER, specialna in rehabilitacijska pedagoginja, visokošolska učiteljica
Naslov: Pedagoška fakulteta Univerze na Primorskem, Cankarjeva 5, 6000 Koper
E-naslov: aksinja.kermauner@pef.upr.si

DOC. DR. JERNEJA HERZOG, docentka za specialno didaktiko likovne umetnosti.
Naslov: Pedagoška fakulteta Univerza v Mariboru, Koroška cesta 160, 2000 Maribor
E-naslov: jerneja.herzog@um.si

MAJA LOGAR, vodja Službe za mlade bralce,
Naslov: Mariborska knjižnica, Rotovski trg 2, 2000 Maribor
E-naslov: maja.logar@mb.sik.si

IZ ZALOŽBE ZAVODA RS ZA ŠOLSTVO

19,60 €

Priročnik vsebuje igre, pesmi in izštevance, s katerimi krepimo govorni in celostni razvoj otrok v predšolskem obdobju in obdobju opismenjevanja v šoli.

Gradivo je sestavljeno **iz priročnika in listov, zbranih v skupni mapi**. V priročniku so zapisana navodila, pojasnila in možne izpeljave za izvedbo iger. Na posameznem listu je pesem ali izštevanka z ilustracijo, ki je namenjena otroku.

Priročnika bodo veseli tako strokovnjaki kot tudi starši.

Mapa vsebuje priročnik (132 strani)
in 104 liste (A4 format)

Kako podajamo knjige v roke otrok? ali Izposoja kot statistika in poslanstvo šolske knjižnice

How Do We Offer Books to Children?
or Renting Books as Statistics
and a School Library Mission

Irma Krečič Slejko

UDK 027.8:025.6

Izvleček

V članku sem razmišljala o osnovnem poslanstvu šolske knjižnice – izposoji – oziroma o načinu, kako podamo knjige v roke otrok. Na podlagi praktičnih izkušenj sem iskala teoretične podlage in razlage, ki bi osvetlile pomen te dejavnosti. Pogosto se kot temeljna naloga šolske knjižnice šteje zgolj sama izposoja in za merjenje strokovnega ugleda knjižnice štejejo statistična poročila. A izhajajoč iz dejstva, da je način izvedbe te dejavnosti tisti, ki omogoča prenos našega odnosa do knjige in branja na učence, sem s pomočjo različnih strokovnjakov iskala odgovore na zastavljeno vprašanje, kako podajamo knjige v roke otrok.

Ključne besede

šolska knjižnica,
poslanstvo, izposoja

Keywords

school library, mission,
book rental

Abstract

The paper presents my reflections on the school library's main mission – renting books and the way books are offered to children. Based on practical experience, I searched for a theoretical basis and explanations that would highlight the importance of this activity. The school library's most important mission, based on statistics reports, is often the activity that can promote or diminish its reputation. On the premise that the way this activity is performed is what allows the transfer of our attitude and reading culture to students, I tried to answer this question with the help of different experts.

S kakšnim odnosom do knjige in šolske knjižnice naši učenci zapustijo osnovno šolo v devetem razredu?

UVOD

Kakšen cilj ima delovanje šolske knjižnice? Kašen pomen ima izposoja gradiva kot njena temeljna naloga? Koliko gre zgolj za statistiko in koliko za motivacijo branja v širšem pomenu besede? Vzgojno-izobraževalni sistem je zasnovan tako, da se v njem vzgajajo bodoče generacije naroda, ki bodo krojile usodo prihajajočih rodov. Zato se je dobro poglobljeno zazreti v cilj, čeprav je pomembnejša pot. Na katerem delu poti smo z našim strokovnim delovanjem in kako je zasnovana hoja po njej? Če se bomo zavedali velike odgovornosti osnovnošolskega sistema, vključujoč opolnomočenje učencev s sposobnostjo visoke ravni bralne pismenosti, bomo lahko krepili korake na naših strokovnih poteh in smereh ter posledično v sodelovanju z družinami in širšo skupnostjo vzgajali samozavestne, vedoželjne mlade ljudi. Ti pa bodo – oziroma so že – jedro naše družbe.

»Pri Anžetu in Lučki niso imeli veliko stvari. Niso imeli televizorja. Niso imeli avtomobila.

Niti hiše niso imeli. Toda Anže in Lučka sta imela knjige ... na tisoče knjig.

Bilo so naložene in nagrmadene, kopicile so se, lovile ravnotežje in se naslanjale druga na drugo na vseh mogočih mestih.

Knjige so se nabirale po vseh kotičkih njenega doma, dokler nekega dne ... zanje ni bilo več prostora.

Morali so jih odpeljati. Ampak potem je bilo vse drugače.

...

Očka je na glas prebral prvi stavek, nato drugega. Zgnetli so se poleg luči in prisluhnili zgodbi. Ko je tisto noč tema zagrnila mesto, je bil neki domek bolj razsvetljen od drugih.

Naslednjega dne so si družinski člani zehaje voščili dobro jutro. Še nikoli si niso bili tako blizu. Krmežljivih oči in srečni so se odpeljali v sveže jutro ... Anže in Lučka sta točno vedela, kam so namenjeni.

V KNJIŽNICO.

Anže in Lučka nista imela veliko stvari, a imela sta vse, kar bosta kadarkoli potrebovala.«

(Carnavas, 2015, str. 1–29)

KNJIGE

Za iztočnico sem si izbrala zgodbico o otrocih, ki sta imela rada knjige. Že nekaj let jo pripovedujem učencem prvega razreda, ko jih v tednu otroka prvič pospremimo v šolsko knjižnico. Takrat jim žarijo oči, njihovo srce posluša in knjige so jim nekaj lepega. Ponosno prejmejo člansko izkaznico, si prvič samostojno izposodijo prvo knjigo, se srečajo s šolsko knjižnico, knjižničarko, potopijo se v svet zgodb in ilustraciji. Devet let so ti otroci učenci naše šole. V tem času se naučijo pisati, brati, računati, govoriti tuje jezike, pridobijo veliko informacij, znanj in veščin z različnih področij človeškega vedenja. Kaj vse se jim dogaja na tej poti devetih let? Kakšna je pri tem funkcija šolske knjižnice? Kako jih obdamo s knjigami? Kako jim ponudimo zgodbe? Kakšne strokovne knjige jim izposojamo za seminarske naloge, govorne nastope, referate, plakate? Kakšen pomen ima izposoja gradiva, referenčni pogovor, obdanost s knjigami in revijami, prostor umirjanja, dostop do uporabe računalnikov? Koliko žara v očeh, posluha srca in lepote knjig jim lahko privzgojimo ali priučimo? Kako to izvajamo? Koliko smo pri tem uspešni? S kakšnim odnosom do knjige in šolske knjižnice naši učenci zapustijo osnovno šolo v devetem razredu? To so izhodiščna vprašanja za razmišljanje, iskanje odgovorov v teoriji in predvsem v praksi.

POSŁANSTVO ŠOLSKE KNJIŽNICE

Prav šolska knjižnica je tista, ki edina od vseh vrst knjižnic k sebi povabi in sprejme vsakega šolajočega se državljana brez izjeme, je tista knjižnica, ki je najbolj demokratična od vseh, zato bi morala biti tudi najbolj pravična do vseh, vsem brez izjeme bi morala nuditi enako kakovost in enak obseg storitev, brez razlik zaradi kakršnihkoli omejitev v zvezi s sredstvi, prostori, kadri ali zaradi drugih omejevalnih faktorjev za izvajane celovitega poslanstva šolske knjižnice (Bahor, 2015, str. 20).

Demokratična, pravična, enakovredne možnosti in enakovreden obseg storitev za vse – tak je kodeks našega poslanstva. Če želimo, da bodo šolske knjižnice danes in v prihodnosti

Šolska knjižnica ima za cilj oblikovati in urejati zbirko gradiva, jo primerno hraniti in predvsem izposojati. Cilj izposoje pa je dvig kulture, predvsem bralne.

delovale v razumevanju omenjenih pojmov, se moramo najprej zavedati njihovega pomena.

Šolska knjižnica ima za cilj oblikovati in urejati zbirko gradiva, jo primerno hraniti in predvsem izposojati. Cilj izposoje pa je dvig kulture, predvsem bralne. Zato je zelo pomembno, kako jo načrtujemo, izvajamo, evalviramo in predstavimo.

»Zvišanje posameznikove bralne kulture se ne kaže le kot povečana bralna dejavnost (npr. število prebranih knjig), temveč predvsem kot razvoj bralca. Zlasti je pomembno, da si posameznik želi postati kompetenten bralec ...« (Kulturno-umetnostna vzgoja, 2011, str. 23).

V izhodišču je šolska knjižnica prostor, obdan s knjigami, ki so urejene po predpisanih standardih. Njen cilj je izposoja tega gradiva, branje kot aktivnost in razvoj bralca – delovanje sodobne šolske knjižnice je ključno prav v tem segmentu, zato mora biti izposoja gradiva oplemenitenata z referenčnim pogovorom. Ta pa je toliko bolj kompetenten, kolikor bolj kvali-

tetne so ostale dejavnosti knjižnice, ki spodbujajo stik med učencem in šolsko knjižničarko.

Tu naj izpostavim medpredmetno povezovanje pri izvajanju ur knjižničnega informacijskega znanja, razstave, dramske in filmske dejavnosti, organizacijo kulturnih dni in prireditev, ustvarjanje šolskih glasil, spodbujanje pozitivne klime v prostorih šolske knjižnice, sodelovanje v projektih šole, v dejavnostih z drugimi kulturnimi ustanovami, ustvarjalen odnos z ostalimi strokovnimi delavci šole in njenim vodstvom itd. Te in še nekatere druge dejavnosti odpirajo vrata v šolsko knjižnico. Ko so v njej učenci in učitelji, je krog sklenjen, saj lahko sledi izposoja gradiva, vračanje, ponovni obisk in tako naprej. Izposoja gradiva pa ni le orodje za statistiko, ampak predvsem spodbuda, da učenec knjigo odpre in začne z branjem. Tam se potem zgodi trenutek žara v očeh, odprtega srca in lepota knjige. V ponavljajočem se ciklusu te dejavnosti pa učenec razvija branje in postaja kompetenten bralec. S tem dviguje svoje bralne zmožnosti in posledično

Kaj potrebujejo otroci? Poleg varnega družinskega okolja še spodbudno in motivirajoče šolsko okolje.

Šolsko leto 1885-86.

Pouk je prišel 5. oktobra. Med šolskim letom so umrli sledeči učenci: 15. aprila učenka Annelija Orel, 17. aprila Anton Kretič iz Ferč, 18. maja Francka Kante iz Šmarj; dne 26. februarja pa so se udeležili pogreba prijateljice šole Rozalija Gruntar. Iz njene zapuščine se je 5 gld. paradelilo med prve učence. Ignacij Gruntar, notar v Logatcu, je daroval 5 gld za nakup knjig šol. knjižnici. Dne 8. junija je šola nadarovala okr. šol. nadzornik Fr. Vodopivec. Zupanstvo je posvarilo 8 gld. 36 kr za obdaritev najprijad

Prepis podčrtanega besedila: Ignacij Gruntar, notar v Logatcu, je daroval 5 gld. (goldinarjev) za nakup knjig šol. knjižnici.

Slika 1: Izpis iz Šolske kronike šole v Šmarjah

sposobnosti učenja oz. kot je zapisano v brošuri *Standardi za učenca 21. stoletja* (2011): branje je temeljna spretnost za učenje, osebno rast in užitek, ki od dekodiranja seže do interpretacije ter razumevanja novih spoznanj.

»Šolske knjižnice so nujno potrebne pri razvoju učnih spretnosti. Šolska knjižnice

zagotavljajo enakopraven fizični in intelektualni dostop do virov in orodij, ki so potrebni za učenje v toplem, spodbudnem in varnem okolju. Šolski knjižničarji sodelujejo z drugimi pri zagotavljanju poučevanja, učnih strategij in praktične uporabe temeljnih učnih spretnosti, ki so potrebne v 21. stoletju.« (*Standardi za učenca 21. stoletja*, 2011, str. 6)

- 10 -

Šolsko leto 1890-91

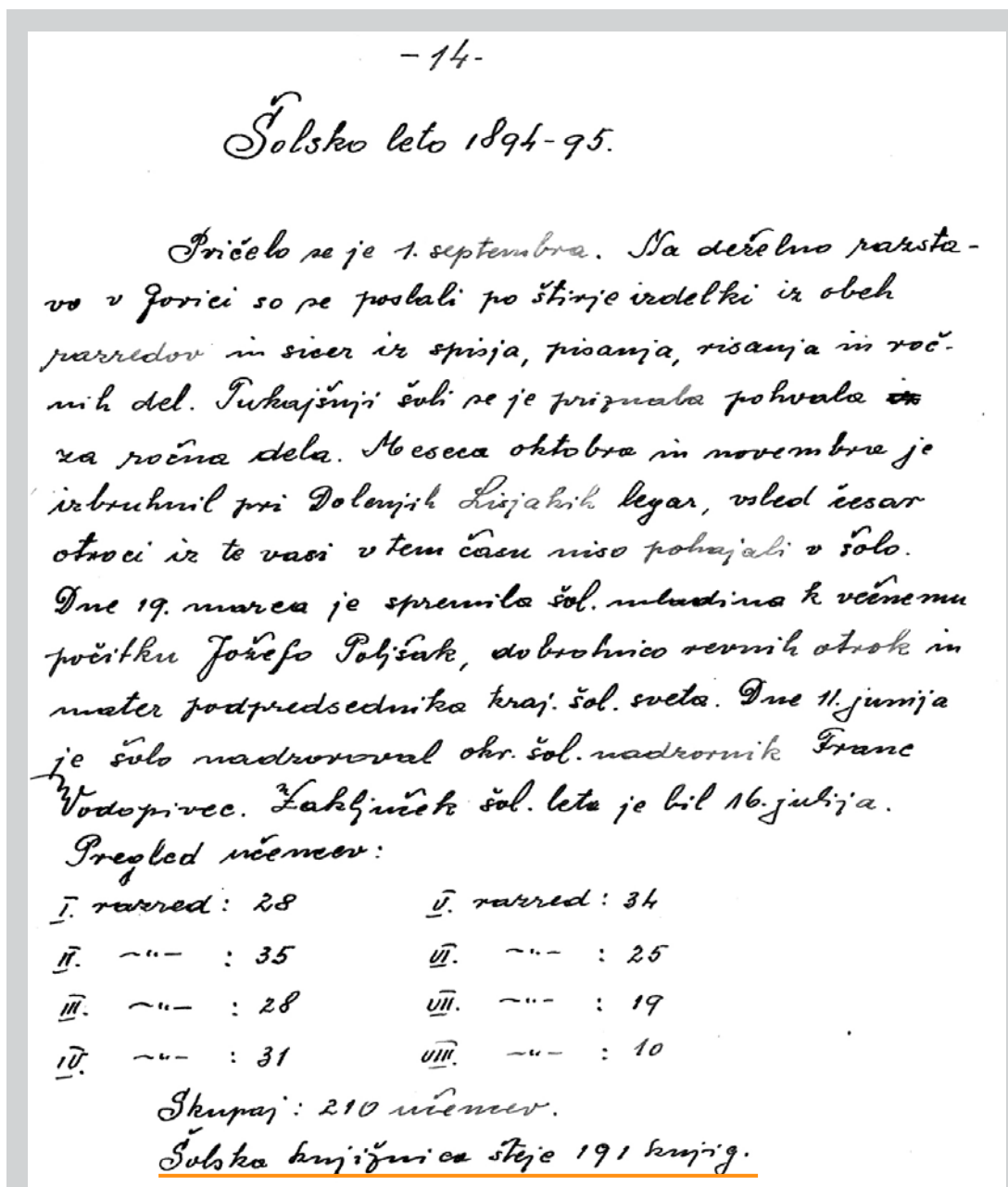
se je pričelo dne 1. septembra. Takoj po pričetku šol. leta je okr. šol. svet poslal zastopnika Ambroža Poniča da poišče prostor za drugo učilnico. Ker ni bilo mogoče najti primerne prostora, je sklenil okr. šol. svet zidati novo šolsko poslopje. V ta namen se je sestala dne 22. septembra 1890. komisija, katero so tvorili: Fr. Vodopivec, okr. šol. nadzornik, Angel Casagrande, Filip Grpin in Josip Pavlica kot zastopniki okr. šol. sveta ter Franc Gruntar, Jožef Poljšak, Ivan Hudriš in Janko Klavns kot zastopniki kraj. šol. sveta in slednjic Franc Gruntar in Filip Stulčji kot zastopnika občine. Po pregledu ravnih prostorov, so se končno zjediniili za sedanjega. Dne 6. februarja 1891. je okr. šol. svet z odlokom št. 238 razširil tuhošnje eno-razrednico v dvo-razrednico. Dne 19. junija je daroval Ignac Gruntar, notar v Logatcu 5 gld, kateri znesek se je porabil za nakup štirih letnikov »Vrtca« za šol. knjižnico. Z odlokom št. 982 od dne 18. maja 1891 je okr. šol. svet parpisal za dne 9. julija dražbo za zidanje šol. poslopja. Zidanje so prevzeli Filip Stulčji, Franc Gruntar in Filip Poljšak, prostar, za 6495 gld; provizijun je znašal 6810 gld. Dne 16. julija se jim je uodmeril prostor za zidanje in 1. avgusta se je postavil temeljni kamen. Dne 16. julija se je formiral novi kraj. šol. svet, katerega so tvorili:

Prepis podčrtanega besedila: Dne 19. junija (1891) je daroval Ignac Gruntar, notar v Logatcu, 5 gld (goldinarjev), kateri znesek se je porabil za nakup štirih letnikov »Vrtca« za šol. knjižnico.

Slika 2: Izpis iz *Šolske kronike* šole v Šmarjah

Zato sem bila presenečena nad zgodbo, ki nam jo je predstavila ravnateljica naše šole po obisku ugledne šole v tujini. Tamkajšnji vodja jim je povedal, da so zaradi nizke statistike izposoje v šolski knjižnici knjižnico enostavno razpustili, delovno mesto knjižničarja pa ukinili. (Povzeto po ustni predstavitvi ravnateljice Mirjam Kalin na konferenci OŠ Dobravlje, 31. 1. 2019.) Zato se ponovno sprašujem: Kaj potrebujejo otroci? Poleg varnega družinskega

okolja še spodbudno in motivirajoče šolsko okolje. Del tega smo tudi šolski knjižničarji in zelo se zavedamo naše vloge pri razvoju otrok in njihove bralne kulture kot osnove za učenje in sposobnosti uvida v lepo. Zaradi tega zavedanja se na naši šoli oziroma v šolski knjižnici izbrano posvečamo prav izposoji knjig. Kako podajamo knjige v otroške roke? Preden predstavim naš praktični vzorec izposoje na petih lokacijah, naj kot zanimivost prikažem zapi-

Prepis podčrtanega besedila: Šolska knjižnica šteje 191 knjig.

Slika 3: Izpis iz Šolske kronike šole v Šmarjah

učence in vrredo Kronje Karol.

Šola je nadzoroval okr. šol. nadzornik
Kartelanc Vladi dne 2. februarja in 18. junija.

V sporazumu s ŠKNOO in domačim
redarstvenim referentom je bila dne 22. VI. 1946.
irvedena pordelitev sladkorja po 1/4 kg na otroke,
dar irskega ŠK.

Osnovala se je mladinska in učiteljska
knjižnica. Za mladinsko knjižnico je darovala
36 knjig bežigradska osnovna šola v Ljubljani, za
učiteljsko knjižnico pa 9 knjig. Ostale knjige so
podarili domačini. Mladinska knjižnica šteje
39 knjig, učiteljska pa 25.

Šolsko leto se je zaključilo z javnim
mestopom dne 29. junija 1946.

Videl dne 31.5.47.
Kranjčič
okr. šol. nadz.

Lovro Jurin
šol. upov.

Prepis podčrtanega besedila: Osnovala se je mladinska in učiteljska knjižnica. Za mladinsko knjižnico je darovala 36 knjig bežigradska osnovna šola v Ljubljani, za učiteljsko knjižnico pa 9 knjig. Ostale knjige so podarili domačini. Mladinska knjižnica šteje 39 knjig, učiteljska pa 25.

Slika 4: Izpisi iz Šolske kronike šole v Šmarjah

Izpisi iz šolske kronike ponujajo dokaz, da se je za namene vzgoje in izobraževanja darovalo sredstva in knjige.

se iz Šolske kronike Osnovne šole Dobravlje oziroma podružnične šole v Šmarjah že od leta 1885 naprej. Iz zapisov je razvidno, kako pomembno je bilo osnivanje šolske knjižnice na nekoč še samostojni šoli Šmarje, ki je kasneje postala podružnična šola OŠ Dobravlje.

Zavedanje, da je šolska knjižnica oziroma obdanost s knjigami v šoli pomembna za vzgojo in izobraževanje otrok, ima že zelo dolgo zgodovino. Izpisi iz šolske kronike ponujajo dokaz, da se je v ta namen darovalo sredstva in knjige. Šola in njeno poslanstvo je torej stalo in obstalo tudi z delovanjem šolskih knjižnic. Zato je toliko bolj pomembno, da se tega zgo-

dovinskega poslanstva zavedamo tudi danes in to kljub temu, da je lahko padec izposoje ponekod v tujini povod za ukinitve dejavnosti šolske knjižnice.

Kako podamo knjige v roke otrok? Kako jih današnji šolski sistem pospremi v kompetentne bralce? Ali smo danes sposobni tolike zavzetosti kot leta 1885? Ali smo sposobni vzgojiti in izobraziti učence, ki bodo sposobni jezikovnega razumevanja kot pogoj enakopravnega sodelovanja v Evropski uniji, in učence naučiti tvorjenja pomena kot bistveno lastnost za kakovostno preživetje (Grosman, 2004)? To so vprašanja širšega področja, če ne kar celega

Za prepoznavanje in vrednotenje kakovosti moramo razviti sistem vrednot, ki ima korenine v kulturi.

Vsakokrat, ko za izposojevalnim pultom podajam knjige v roke otrok, se poskušam osredotočiti na dejstvo, da ne gre zgolj za statistiko, ki bo podpirala obstoj šolskih knjižnic, ampak za odnos.

področja vzgoje in izobraževanja. Velik pomen pri tem pa ima tudi poslanstvo šolske knjižnice, naš odnos do knjig, do branja, do tvorjenja pomenov itd. S svojim odnosom do našega poklica in dela pokažemo, kaj želimo podati naprej.

Kako damo učencu knjigo v roke? Kako ga ob tem oговорimo? Kot pravi Grosmanova (2004), je za učence pomembno zavedati se, da je vsako branje dejavna raba jezika, ki od bralca terja zbrano in lahko tudi naporno sledenje besedilu. Učenci, ki jim bodo poznani vsi pozitivni učinki branja – od boljšega šolskega uspeha do samostojnega pridobivanja znanja –, bodo pripravljene vložiti v branje večji napor. »Za doseganje boljše kakovosti potrebujemo predvsem več znanja – dosežke naravoslovnih znanosti in tehnologije, družboslovnih in humanističnih znanosti. Za prepoznavanje in vrednotenje kakovosti moramo razviti sistem vrednot, ki pa ima korenine v kulturi. Šele znanje, prežeto z vrednotami, prinaša modrost, ki je bistven pogoj že za danes, kaj šele za jutri« (Kornhauser Frazer, 2018, str. 311).

Ugotavljam, da je znanje, ki je prežeto z vrednotami, to, kar otroci od šole in vključno šolske knjižnice lahko pričakujejo. Če imajo možnost graditi svoje kompetence na osnovi varnega družinskega okolja kot naša junaka iz uvodne zgodbe, je cilj dosežen. Od tam naprej pa sledi še lastna angažiranost in aktivnost učenca. Ali kot je v intervjuju v elektronski *Oniplus* povedal znameniti ukrajinski plesalec Sergej Polunin: »Vedno bo delež ljudi, ki bodo predstavo zapustili razočarani, saj so pričakovali klasiko, ples pa bo na primer sodoben. A to je njihovo razumevanje, morda bodo kdaj kasneje razumeli, kaj so pravzaprav videli, morda nikoli! Razumevanje je vedno povezano s tem, kako odprt je posameznik. Gre za občutenje, nekateri tega niso zmožni. Sam sem kot plesalec le prevodnik, skozi katerega teče energija, tehnične zakonitosti plesa pri tem ne štejejo veliko. Najbolj pomembna stvar, ki jo imaš, je energija, tvoja naloga je, da z njo odgovorno upravljaš. Ko nalogo uspešno opraviš, postaneš svoboden. Odgovornost nato pade na ramena tistih, ki jih srečuješ, kaj točno bodo s to energijo storili. Tvoje delo se na tem

mestu konča!« (Godeša, 2019) Naša naloga je, da s poslanstvom šolske knjižnice odgovorno upravljamo, da s knjigo, zgodbo, poezijo omočamo občutenje. Smo le prevodniki, tisti, ki podamo knjigo v roke učencem, učiteljem. Kako to storimo? Kakšno občutenje literarne umetnosti ali znanosti v knjigah doživimo sami? To damo naprej. Zato se vsakokrat, ko za izposojevalnim pultom podajam knjige v roke otrok, poskušam osredotočiti na dejstvo, da ne gre zgolj za statistiko, ki bo podpirala obstoj šolskih knjižnic, ampak za odnos.

Seveda ne smemo prezreti dejstva, da vlagamo napor tudi v sistem in posodobitev izposoje, ki je vsaj na naši šoli vsako šolsko leto višja in je kot statistično poročilo svojevrsten izkaz dela šolske knjižnice. Zato smo uvedli redno izposajo med poukom tudi na vseh štiri podružničnih šolah enkrat na mesec. Vsak mesec izposojam na eni izmed podružničnih šol. Po vrstnem redu šolskih ur se v šolski knjižnici zvrstijo vsi učenci podružnice. To delo je intenzivno, pa vendar je zaradi odnosa z vsemi učenci, ki jim podajam knjige v roke, zanimivo in izpolnjujoče.

Ker pa je mesečna izposoja še vedno premalo, smo sistemu izposoje dodali vrednost s tem, da vsaka učiteljica razrednega pouka izposoja še v svojem oddelku. Prav tako po dogovoru knjige izposojamo med urami slovenščine na matični šoli. Na urah tihega branja se po dogovoru s kolegicami slavistkami včasih zvrstijo cele skupine, oddelki ali zgolj posamezniki. Običajna izposoja sicer poteka prek sistema Cobiss, zato je bilo potrebnega precej dogovarjanja in tudi podpore vodstva šole, da izposoja lahko izvajamo na predstavljen način.

Statistika izposoje se večja, vendar pa ne ostajamo zgolj na nivoju statistike, ampak poskušamo temu prilagoditi tudi dobro nabavo knjižnega in neknjižnega gradiva. Sama izposoja pa naj bi bila vpeta v cilj, ki ga želimo doseči, in to je prevzetost z branjem, ki bo učencem dvignila samozavest, bralno sposobnost in izpolnitev lastne osebnosti za bolj kvalitetno življenje sedaj in v prihodnosti. Kako je nehoteno prevzetost ob branju zaznal Baudelaire v pesmi *Moto za obsojeno knjigo?*

Sama izposoja naj bi bila vpeta v cilj, ki ga želimo doseči, in to je prevzetost z branjem, ki bo učencem dvignila samozavest, bralno sposobnost in izpolnitev lastne osebnosti za bolj kvalitetno življenje sedaj in v prihodnosti.

*Bravec, vnet za mirne sladkosti,
treznim in blagim mislim vdan,
pusti to knjigo mračnih sanj,
divje sle in motne bridkosti.*

[...]

*Ampak, če ti zdrži pogled,
ko je predrl v globočino,
beri, in nehote boš prevzet [...]*

(Boudelaire, 1984, str. 91)

SKLEP

Poslanstvo šolske knjižnice in nas šolskih knjižničarjev je torej v spremljanju naših učencev na njihovih poteh branja, ki naj jih nehote prevzamejo v funkciji dobrega prepoznavanja pomenov in njihovega vrednotenja.

Glede na zadnjo raziskavo o bralni kulturi in nakupovanju knjig v Sloveniji (Čehovin Korsik, 2019), ki kaže na to, da samo 30 % slovenskih družin bere svojim otrokom, na Norveškem pa svojim otrokom bere kar 80 % odraslih, lahko sklepamo, da smo šele na začetku poti. Sposobnost funkcionalnega branja je temelj za učečo se družbo in gospodarski ter ekonomski

ki razvoj. To je temeljno izhodišče za dvig narodove kulture in zavesti, kjer pa je potrebna še nadgradnja bralne pismenosti ali prevzetost ob branju, kot je zapisal Boudelaire. Vsekakor bo treba krepiti kulturo branja v družinskem okolju, ki starše povezuje z otroki, tako kot v izhodiščni zgodbi, na nacionalni ravni pa v osnovnih šolah dati večji poudarek funkciji šolskih knjižnic in motivaciji za branje kot večini za izgradnjo dobrega ekonomskega položaja in večini za umetniški užitek. Šolske knjižnice naj bi postale središče šol, kjer se izvaja izposoja knjig, branje, pisanje, druženje in navduševanje za pisano besedo. Knjiga naj bi šla v roke otrok in učiteljev ne zaradi statistike, ampak kot vrednota, ki krepi intelekt in duha. Za to pa moramo brati tudi odrasli, učitelji, knjižničarji, starši, politiki, umetniki, znanstveniki in gospodarstveniki. Samo navdušen knjižničar lahko spodbuja branje in čar literature. Koliko pa za to poskrbimo sami oziroma izobraževalni sistem za naš poklic? Mogoče je lahko to ključno vprašanje, na katerega bi bilo treba odgovoriti, če želimo izboljšati naše strokovno poslanstvo in s tem nivo bralne pismenosti bodočih generacij. ●

Viri

Bahor, S. (2015). *Šolske knjižnice. Tečaj za začetnike v stroki*. Pridobljeno 5. 3. 2019 s https://www.nuk.uni-lj.si/sites/default/files/dokumenti/2016/izobrazevanje/Solske_knjiznice.pdf.

Boudelaire (1984). Ljubljana: Mladinska knjiga.

Carnavas, P. (2015). *Otroka, ki sta imela rada knjige*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Grosman, M. (2006). *Razsežnosti branja: za boljše bralno pismenost*. Ljubljana: Karantanija.

Grosman, M. (2004). *Zagovor branja: bralec in književnost v 21. stoletju*. Ljubljana: Sophia.

Čehovin Korsik, M. (2019): V 40 letih se glede bralnih navad nismo premaknili. Intervju z Mihom Kovačem, pridobljeno 21.11.2019 s <https://misli.sta.si/2698184/miha-kovac-za-sta-v-40-letih-se-glede-bralnih-navad-nismo-premaknili>.

[sta.si/2698184/miha-kovac-za-sta-v-40-letih-se-glede-bralnih-navad-nismo-premaknili](https://misli.sta.si/2698184/miha-kovac-za-sta-v-40-letih-se-glede-bralnih-navad-nismo-premaknili).

Kornhauser Frazer, A. (2018). *Poti in srečanja*. Ljubljana: Modrijan.

Kulturno-umetnostna vzgoja: priročnik s primeri dobre prakse iz vrtecev, osnovnih in srednjih šol (2011). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod republike Slovenije za šolstvo.

Godeša, P. (2019). Na Zahodu ni prostora za iskrenost. Intervju s Sergejem Poluninom, *Onaplus*, pridobljeno 5. 3. 2019 s <https://www.onaplus.si/sergej-polunin-na-zahodu-ni-prostora-za-iskrenost>.

Standardi za učenca 21. stoletja. (2011). Ljubljana: Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.

IRMA KREČIČ SLEJKO, šolska knjižničarka
Naslov: Osnovna šola Dobravlje, Dobravlje 1, 5263 Dobravlje
E-naslov: irma.krecic-slejko@os-dobravlje.si

Pozdravljanje ob vstopu v knjižnico

Greeting when Entering the Library

Barbara Turinek

Izveček

Bonton veleva, da se ob vstopu v knjižnico pozdravi. Opažanja v knjižnici kažejo, da to ni več samoumevno. Zastavlja se vprašanje, ali je možno pozdravljanje izboljšati, in če, na kakšen način. Za aktualno tematiko se je odločil učenec Osnovne šole Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj in izdelal raziskovalno nalogo. Njen cilj je bil, da bi se pozdravljanje v knjižnici izboljšalo. Najprej je potekalo opazovanje, da bi se ugotovilo, v kolikšni meri učenci in učenke sploh pozdravljajo. Sledil je tritedenski poskus z uporabo robota, ki je učence in učenke pozdravil: »Dober dan«. Sledilo je ponovno opazovanje z uporabo in po uporabi robota. Robot v knjižnici je prispeval k temu, da učenci in učenke pozdravljajo bolj dosledno.

Ključne besede

bonton, pozdravljanje, knjižnica, robot

UDK 027.8:395

Abstract

The etiquette says that we should greet when entering the library. According to what was observed at the library, however, this is no longer a general rule. The question arises whether greeting can be improved, and if so, in what way. The topic was explored in a research paper by a student from the Karel Destovnik-Kajuh Primary School in Šoštanj. The aim of the paper was to make greeting a more common practice. This was done by first observing to determine to what extent students greet when entering the library. Then, a three-week experiment was carried out using a robot who greeted the students by saying: "Good afternoon." Another observation then followed during and after the use of the robot. It was found that the robot used in the library contributed to students' more consistent greeting practice.

Keywords

manners, greeting, library, robot

UVOD

Ni veliko dokumentov, ki bi govorili o bontonu v knjižnici, pa vendar se nam, odraslim, zdi samoumevno, da je učenje lepega vedenja tudi ena izmed nalog knjižničarja. Prav je, da otroke opozarja na kulturno vedenje, lepo ravnanje s knjigo in še bi lahko naštevali, tako pri urah knjižničnega informacijskega znanja kot tudi v knjižnici pri izposoji. Zato je potrebno biti dosleden in začeti z majhnimi koraki. Na naši šoli oziroma v naši knjižnici smo se odločili, da skušamo učence spodbuditi, da bi ob vstopu v knjižnico pozdravljali v večji meri. Učenec Sebastjan Turinek je naredil raziskovalno nalogo na to temo. Opazoval je učence, ki so vstopali v knjižnico, ali pozdravijo, odzdravijo na pozdrav knjižničarja ali niti odzdravijo ne. Ugotovil je, da ob vstopu v knjižnico pozdravi le 40,6 % učencev in učenk. Nadaljnje raziskovanje ga je pripeljalo do zamisli, da bi pozdravljanje v knjižnici lahko izboljšali s pomočjo tehnologije. V ta namen je sprogramiral robota EV3, ki je učence ob vstopu pozdravil z »Dobro dan«. Po nadaljnjem opazovanju je prišel do zaključka, da je uporaba robota bistveno prispevala k bolj doslednemu pozdravljanju, saj se je delež učencev in učenk, ki ob vstopu v knjižnico pozdravijo, zvišal na 70,1 %.

BONTON IN POZDRAVLJANJE V KNJIŽNICI

»Ob vstopu v prostor vedno pozdravi tisti, ki vstopi. Če vstopiš v razred, v katerem so že zbrani tvoji sošolci in učitelj, si ti tisti, ki vsem reče 'živjo'. Če se posameznik pridruži skupini, je on tisti, ki pozdravi druge« (Küntzel, 2012, str. 22).

Zaradi tega pravila, ki torej tistemu, ki vstopa v knjižnico, zapoveduje, da pozdravi, smo raziskali, kako je s pozdravljanjem v naši šolski knjižnici. Poleg bontona smo knjižničarji vezani še na druge dokumente, ki posredno vplivajo tudi na to, da moramo med drugim skrbeti tudi za bonton učencev.

Etični kodeks knjižničarjev nam v IV. členu pravi: »Knjižničar si prizadeva dosežati cilje svoje ustanove in nesporazume rešuje v odkritem in enakopravnem dialogu v njej sami. V

javnosti je do svoje ustanove lojalen in s svojim delovanjem prispeva k njenemu ugledu« (*Etični kodeks slovenskih knjižničarjev*, 2019). Šolski knjižničar je del osnovne šole. Naša šola ima naziv kulturna šola. Torej je naloga knjižničarja tudi, da pomaga na področju kulture, kamor pa seveda sodi bonton in z njim pozdravljanje.

Slika 1: Priznanje za naziv kulturna šola

Prav tako je v dokumentu *Manifest o šolskih knjižnicah*, ki ga je izdala Mednarodna zveza bibliotekarskih društev in ustanov (IFLA), zapisano, da je »šolska knjižnica integralni del izobraževalnega procesa« ter da so, med drugim, glavne storitve šolske knjižnice: »podpiranje in pospeševanje vzgojno-izobraževalnih ciljev, opisanih v poslanstvu šole in učnem načrtu« (*Manifest o šolskih knjižnicah*, 2019).

Tudi v vzgojnem načrtu naše šole je zapisano, da učenci »med seboj in do delavcev šole vodijo prijazno, sproščeno komunikacijo« (*Vzgojni načrt šole*, 2019).

»Beseda komunicirati izhaja iz latinske besede *communicare*, ki pomeni razpravljati, vprašati za nasvet, posvetovati se. Slovar slovenskega knjižnega jezika jo opredeljuje kot izmenjavati misli, informacije, sporazumevati se. Različni

avtorji, ki so se ukvarjali s področjem komunikiranja, so jo poskušali opredeliti na svoj način« (Ucman, 2018).

Komunikacijo običajno začneš s pozdravom. Pozdravljanje se v različnih družbah razlikuje, pa vendar je skupno vsem, da tistemu, ki ga srečaš, na nek način pokažeš, da si ga opazil, in to je po navadi pozdrav.

Mnogo je torej dokumentov, s pomočjo katerih lahko utemeljujemo, zakaj je bonton in z njim povezano pozdravljanje pomembno.

Kot knjižničarko me je motilo, da učenci ob vstopu v knjižnico niso pozdravili. Kljub mojemu pozdravu jih veliko ni niti odzdravilo. S sodelavko sva si prizadevali, da bi se pozdravljanje izboljšalo, a neuspešno. Zato sem začela razmišljati, kaj lahko storimo, da bi se pozdravljanje izboljšalo.

Z učencem Sebastjanom Turinekom sva se lotila raziskovalne naloge z naslovom Ali lahko s pomočjo tehnologije izboljšamo pozdravljanje? V njej se je učenec ukvarjal s podobnimi dilemami, saj je tudi njega zanimalo, na kakšen način bi bilo mogoče pozdravljanje izboljšati.

RAZISKAVA IN REZULTATI

Raziskava je temeljila na metodi opazovanja. Opazovali smo, ali učenci ob vstopu v knjižnico pozdravijo, če ne pozdravijo oz. odzdravijo na knjižničarkin pozdrav ali niti odzdravijo ne. Nato smo naredili tritedenski poskus z uporabo robota EV3, ki je učence pozdravil z »Dober dan«. Ko smo robota odstranili iz knjižnice, smo ponovno opazovali, kaj se bo zgodilo s pozdravljanjem.

Za raziskavo sva z učencem izdelala tudi opazovalni list, s pomočjo katerega sva dnevno zapisovala pozdravljanje glede na vzgojno-izobraževalno obdobje in spol (na šoli je 729 učencev, in sicer 353 deklet in 376 fantov).

POZDRAVLJANJE PRED UPORABO ROBOTA

Tri opazovane tedne pred uporabo robota je v knjižnico prišlo 347 deklet in 244 fantov, skupaj 611 učencev in učenk. Pred uporabo robota so učenci v knjižnici zelo slabo pozdravljali. To lahko vidimo na grafu 1. Pozdravilo je 40,6 % učencev in učenk, na knjižničarkin

	SPOL	POZDRAVI	ODZDRAVI	NE POZDRAVI	SKUPAJ
1. VIO	Ž				
	M				
	SKUPAJ				
2. VIO	Ž				
	M				
	SKUPAJ				
3. VIO	Ž				
	M				
	SKUPAJ				
SKUPAJ	Ž				
	M				
	SKUPAJ				

Tabela 1: Opazovalni list

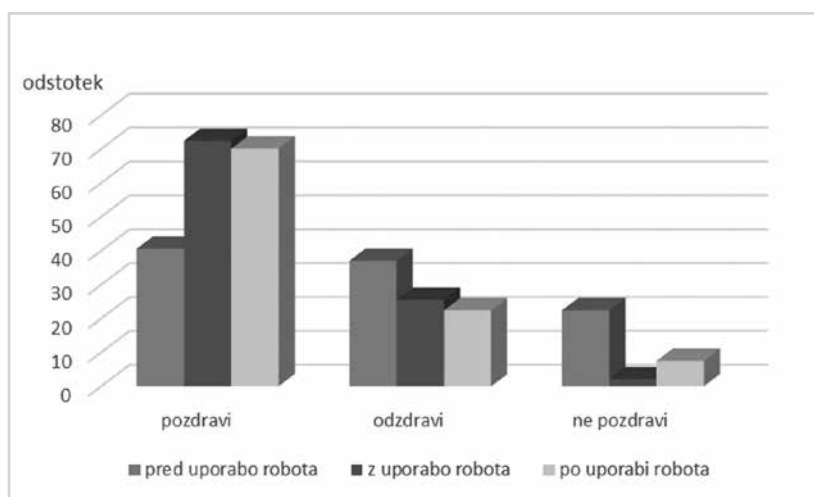
pozdrav je odzdravilo 36,9 % učencev in učenk, niti pozdravilo niti odzdravilo ni 22,4 % učencev in učenk.

Slika 2: Robot EV3

POZDRAVLJANJE Z UPORABO ROBOTA

Robot je prinesel bistvene spremembe. Ves trud, ki sva ga s sodelavko v knjižnici vložili v pozdravljanje, ni prinesel tako pozitivnih rezultatov glede pozdravljanja, kot jih je tri-

Graf 1: Odstotek pozdravljanja pred, z in po uporabi robota

tedenski poskus z uporabo robota. Kot je ponaženo v grafu 1, se je delež tistih, ki so ob vstopu v knjižnico pozdravili, bistveno zvišal, in sicer s 40,6 % na kar 72,4 %.

POZDRAVLJANJE PO UPORABI ROBOTA

Po odstranitvi robota iz knjižnice smo pričakovali, da bo pozdravljanje zopet upadlo, vendar smo doživeli prijetno presenečenje, ko smo ugotovili, da se je prvi teden po uporabi robota pozdravljanje še povečalo. To je sicer drugi teden in en teden po enomesečnem presledku nekoliko upadlo, pa vendar je ostalo na 70,1 %.

EVALVACIJA

Za vzpodbudo in motiviranje učenk in učencev k pozdravljanju smo na podlagi zamisli učenca naše šole odkrili zanimiv način: uporabo robota. Ves trud in opozorila niso prinesla takšnih rezultatov kot majhna »igrača«, ki jim je bila zanimiva. Hodili so mimo senzorja in dobesedno čakali, da jih je robot pozdravil. Čudili so se. Najbolj zanimivo pa je bilo, ko je ob odhodu učenec ali učenka rekel/-la: »Adijo, robotek!«.

Drugi teden, ko je bil v knjižnici robot, je prišlo kar 466 učencev in učenk. Poleg tega, da smo jih želeli »naučiti« pozdravljati, smo mimogrede povečali tudi obisk knjižnice. Vsak knjižničar pa je gotovo vesel, če knjižnica ne sameva.

Ker je bil robot tako zanimiv, bi ga bilo dobro uporabiti tudi za kakšno drugo nalogo. Mogoče bi lahko robota sprogramirali tako, da bi pripovedoval zgodbe namesto lutk ali namesto predvajanja po kasetofonu. Idej gotovo ne manjka.

SKLEP

Velikokrat pot do cilja ni enostavna. Ko smo začeli opazovati učence in jih pozdravljati z namenom, da bi vsaj odzdravili, nismo dobili želenih rezultatov. Šele robot je bistveno pripomogel, da so učenci in učenke začeli pozdravljati bolj dosledno. Zavedamo se, da je to, ali bo učenec pozdravil ali ne, odvisno tudi od njegove vzgoje, pa vendar lahko tudi mi z

zgle dom nekaj naredimo. V našem primeru je bil robot tisti, ki so ga učenci opazili in jih je tako pritegnil, da jih je zanimalo, zakaj je tam. In ker jih je robot pozdravil, je bilo seveda potrebno odgovoriti in odzdraviti. Robot je bil za njih pravi izziv. Hodili so v knjižnico, da bi robota lahko pozdravili. Pričakovali smo, da ko bomo robota odstranili, bo pozdravljanje zopet upadlo. Vendar je sledilo presenečenje. Tudi po dveh mesecih, ko smo robota odstranili, so učenci in učenke še vedno bolj dosledno pozdravljali kot pred uporabo robota. Zato lahko trdim, da je poskus z robotom dal zelene rezultate in da je tehnologija izboljšala pozdravljanje.

Korak za korakom se trudimo, da bi knjižnica postala prostor, kamor bi učenci in učenke radi

zahajali, hkrati pa bi pridobili tudi na osebni rasti. Uporaba robota je bila sprememba, ki je v knjižnico prinesla nekaj povsem novega. Učencem in učenkam je bil robot zelo zanimiv, zato so ga hodili gledat in so bili pripravljeni sprejeti idejo, da jih bo »naučil« pozdravljati. Kljub temu pa se s knjižničarko trudiva, da tudi midve dosledno pozdravljava, tudi kadar je gneča in v knjižnico pride več otrok.

Verjamem, da imamo kot knjižničarji ali učitelji mnogo idej, ki lahko spremenijo vsakdanji ritem, in z nečim novim obogatimo in nadgradimo učenčevo znanje. Zato jih izkoristimo, približajmo se z njimi učencem in rezultati bodo gotovo pozitivni. ●

Viri in literatura

Etični kodeks slovenskih knjižničarjev. Pridobljeno 21. 1 2019 s <http://www.zbds-zveza.si/?q=node3/20>.

Küntzel, K. (2012). *Bonton za fante in punce*. Ljubljana: Mladinska knjiga.

Manifest o šolskih knjižnicah. Pridobljeno 21. 1 2019 s <https://archive.ifla.org/VII/s11/pubs/mani-sl.pdf>.

Turinek, S. (2019). Ali lahko s pomočjo tehnologije izboljšamo pozdravljanje? Raziskovalna naloga. Dostopno na: <http://mladiraziskovalci.scv.si/naloga?id=1748> (6. 3. 2020).

Ucman, I. *Koncepti in veščine komunikacije*. Pridobljeno 29. 10. 2018 s <https://www.leila.si/dokumenti/kom.pdf>.

MAG. BARBARA TURINEK, magistrica znanosti s področja sociologije, zaposlena kot šolska knjižničarka na OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj
Naslov: OŠ Karla Destovnika-Kajuha Šoštanj, Koroška cesta 7, 3325 Šoštanj
E-naslov: barbara.turinek@gmail.com

Priznanje Romani Fekonja za prispevek k uresničevanju nalog in ciljev Zavoda RS za šolstvo

Zavod Republike Slovenije za šolstvo svojim zaposlenim podeljuje priznanja za prispevek k uresničevanju nalog in ciljev Zavoda ter za dosežke, ki so prispevali k njegovemu razvoju v posameznem letu. Glede na pisne predloge izbor kandidatov opravi Komisija za podelitev priznanj, ki pripravi tudi pisne obrazložitve.

Priznanje za vidnejše in strokovni javnosti priznane dosežke, ki prispevajo k uresničevanju ciljev Zavoda je za leto 2019 prejela odgovorna urednica revije *Šolska knjižnica* **Romana Fekonja**.

Obrazložitev:

Zavod Republike Slovenije za šolstvo podeljuje **ROMANI FEKONJA**, višji svetovalki področja I, **priznanje za prispevek k uresničevanju nalog in ciljev Zavoda ter za dosežke, ki so prispevali k njegovemu razvoju.**

Romana Fekonja je od leta 2011 zaposlena na Zavodu Republike Slovenije za šolstvo kot višja svetovalka področja I za knjižnično dejavnost. Njeno temeljno delo je usmerjeno v razvoj področja in podpora šolskim knjižničarjem osnovnih in srednjih šol. Skrbi za redno obveščanje kolegov o aktualnem dogajanju na področju knjižničarstva, vodi in koordinira seminarje, izvaja študijske skupine ter pripravlja konference. Od leta 2013 je odgovorna urednica revije *Šolska knjižnica*, ki jo izdaja Zavod.

Poleg rednega dela na Zavodu je aktivno vključena v različne strokovne organe na ravni države. V zadnjih petih letih je bila članica Nacionalnega sveta za knjižnično dejavnost, je članica delovne skupine za pripravo sprememb in dopolnitev zakona o knjižničarstvu, skupine za pripravo strategije razvoja šolskih knjižnic ter pripravo pravilnika o pogojih za izvajanje knjižnične dejavnosti.

Romana Fekonja sodeluje v razvojnih projektih Zavoda, kot so Inovativna pedagogika, Bralna pismenost in razvoj slovenščine v projektu OBJEM ter kot skrbnica šolam v Območni enoti Maribor. S strokovnimi prispevki

Romani Fekonja iskreno čestitamo!

nastopa in predstavlja primere dobre prakse slovenskih šolskih knjižnic na številnih domačin in tujih posvetih in konferencah. V času od marca 2017 do avgusta 2018 je izvedla 15 petdnevni usposabljanj šolskih knjižničarjev za sistem Cobiss, ki se jih je udeležilo več kot 500 udeležencev. S svojim odličnim strokovnim znanjem pripomore k boljši kakovosti opravljenih nalog tako v Območni enoti Maribor kot na ravni celega Zavoda.

Romana Fekonja vedno z veseljem pomaga sodelavcem z lektoriranjem dopisov, strokovnih mnenj, člankov in različnih delovnih gradiv.

Ljubiteljsko se ukvarja z moderatorskim vodenjem kulturnih prireditev in s svojimi tovrstnimi izkušnjami vedno obogati tudi različna Zavodova srečanja, kot so Zavodov dan, podelitev priznanj Blaža Kumerdeja, vodila je tudi prireditev ob 60-letnici Zavoda za šolstvo.

Romana Fekonja za odlično in v javnosti priznано strokovno delo prejme priznanje Zavoda Republike Slovenije za šolstvo za leto 2019.

(obrazložitev pridobljena: <https://www.zrss.si/o-nas/nagrade-in-priznanja/zavodova-priznanja>) ●

Simona Fridl, OŠ Franja Malgaja

Šolsko knjižničarstvo – priložnost mednarodnega povezovanja stroke

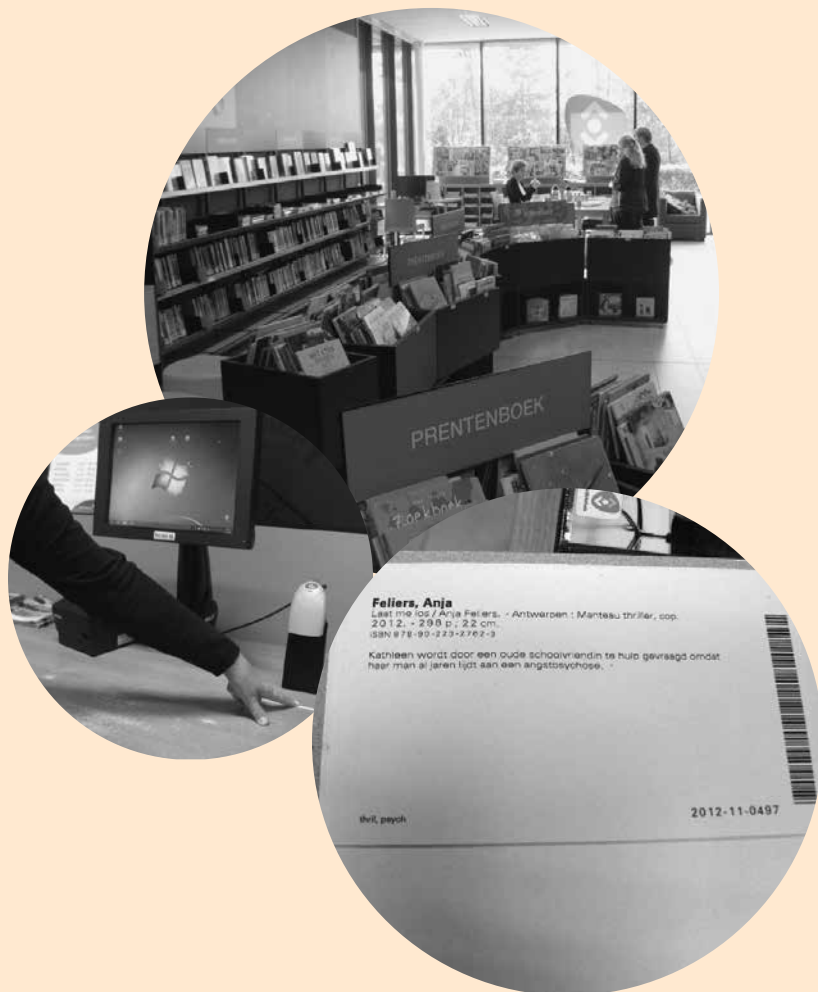
V projektu Erasmus+ K1 Drugačnost nas bogati – živeti inkluzijo sem imela kot šolska knjižničarka možnost sodelovati z obiskom na nizozemskih šolah. Projekt je bil izbran, ker smo ena redkih šol, ki ob rednem programu na šoli sočasno izvajamo še dva oddelka s prilagojenim programom – nižjim izobrazbenim standardom. V šolsko knjižnico se učenci vključujejo redno, tam formalno in neformalno izvajam ogromno aktivnosti. V želji, da učenci inkluzijo resnično živijo, v želji izvedeti, kako se s programom soočajo po Evropi, sem imela možnost obiskati šole na Nizozemskem – v mestecu Hurdegaryp.

Po prihodu v Amsterdam je sledila triurna kombinacija javnih prevozov, ki so urejeni brezhibno. Priložnost tedenskega bivanja na nizozemskem podežlju je prinesla ogromno novih spoznanj in neprecenljivih izkušenj. Šolske knjižnice na nizozemskih šolah so ali pa ne. Odločitev ravnatelja.

Šola, ki sem jo obiskovala, je imela lepo knjižnico, ki je bila v popoldanskem času v funkciji lokalne knjižnice. Dopoldne vzdušje v knjižnici poteka tako, da učenci in učitelji prosto prihajajo, si sami na izposojevalnem avtomatu izposojajo in vračajo gradivo. V knjižnico prihajajo tudi učenci »entuziasti« – pri nas knjižničarski krožek – ki vrnjene knjige urejajo in razporejajo na police.

Z varčevalnimi ukrepi se je Nizozemska soočala tudi v šolstvu. Posledic se zdajšnja vlada zaveda in dodatna sredstva namenjajo za razvoj bralne pismenosti mladih. Dodatna sredstva imajo na voljo lokalne knjižnice, ki izberejo zaposlene, ki so usmerjeni v naloge šolskega knjižničarja. V praksi je med obiskom izgledalo tako, da je knjižničarka skozi promocijo tedna otroške knjige v razredih izvajala ure, spoznali so ilustratorko ...

Knjižnice še nimajo enotne vzajemne baze gradiv, njihov cilj je dobiti »našemu« COBISS-u podoben sistem.

Knjižni regal je del vsakega razreda, tudi učenci s posebnimi potrebami, ki knjige morda samostojno nikoli ne bodo prebrali, jo spoštljivo opazujejo in listajo. V vseh vidnih nizozemskih hišah (brez zaves, velika okna omogočajo, da z ulice vidiš intimo družin) je prostor za veliko domačo knjižno steno. V običajnih lokalih ali restavracijah so priložnostne knjižnice in v majhnih mestih dobro obiskane knjigarne. Duh branja je nedvomno vzgojen v družinskih domovih.

Knjižnica na šolah povezuje zasebno protestantsko šolo in javno šolo. Dejavnosti promocije branja sem lahko spremljala na obeh šolah. Ilustratorica Linda de Haan je predstavljala slikanico *Kralj in kralj* ter nam podarila izvod v nizozemščini. Izjemen doprinos k uram KIZ, kjer sem lahko na podlagi ilustracij

predstavila zgodbo, jezik in njihovo odprtost. Učenci so po enotedenski »zaprti« knjižnici z zanimanjem prisluhnili mojim spoznanjem, duh nizozemske solidarnosti, svobode in sprejemanja drugačnosti smo lahko zaokrožili ob zgodbi, kjer se princ po neuspešnem iskanju svoje zaročenke srečno zaljubi v princa – seveda sledi kraljeva poroka dveh kraljev. Samo predstavljate si lahko, kakšne možnosti odpiranja tabu tem nudi slikanica.

Učenci in učitelji na gostujočih šolah so bili prvič del Erasmus K1 projekta. Vsi so me sprejeli z velikim zanimanjem, šole so ponudile pristen vpogled in druženje z nadarjenimi učenci, učenci s posebnimi potrebami, v njihovo vsakdanje soočanje s poukom. Generalno lahko rečem, da učitelji učencem dopuščajo več odločanja, samostojnosti, jim zaupajo. Učenci brez čakanja na dovoljenje odhajajo iz učilnic, medsebojno nudijo ali sprejemajo pomoč sošolcev, še posebno so privlačni oddomi, kjer ne glede na vremensko situacijo vsi odidejo na zrak.

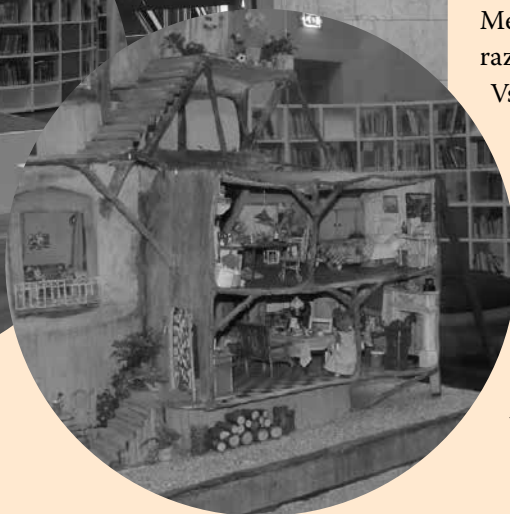
Zadnji dan sem izkoristila še za glavno mesto Amsterdam. Javna knjižnica v osmih nadstropjih, vsak dan odprta do 22.00 ure. Občutek umirjenosti, čas v njej obstane in hkrati neverjetno hitro mine, sapo zajameš v pritličju, ki je v celoti namenjen oddelku za

otroke. Na voljo so postelje, ležalniki, sodobna tehnologija, oder za intimnejše prireditve.

V Amsterdamu je za ljubitelje zgodovine in knjig nujen tudi postanek v hiši Anne Frank. Nakup vstopnice je del vnaprejšnje organizacije, saj je obisk izjemen. Dobro organiziran ogled, spominske sobe in vodenje pretresejo slehernega obiskovalca in v urah KIZ, ki so sledile v Sloveniji, je prej že pozabljeni *Dnevnik Anne Frank* zdaj kar izginil s knjižnih polic.

Mednarodni projekti Erasmus+ so za vidik razvoja šolske knjižnice izjemna priložnost. Vsi na šoli občutijo, ko knjižnica ostane zaradi odsotnosti knjižničarja zaprta. Hkrati vse zanima, zakaj, ob vrnitvi pa lahko vsa spoznanja in priložnosti krasno vnesesh v KIZ ali izobraževanje sodelavcev. Spoznaš, da je v Sloveniji razvoj stroke zagotovo ob boku najrazvitejših držav, hkrati pa vsako stvar, v kateri vidiš korist za motivacijo ali priložnost, izkoristiš in tudi aktivno uporabiš. ●

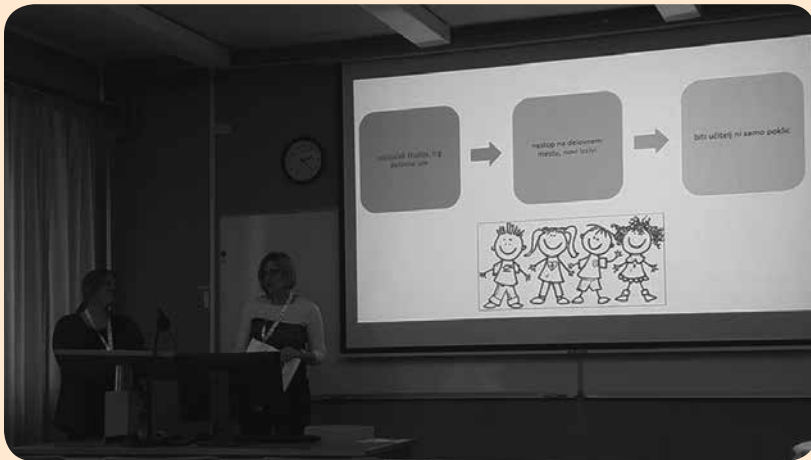
Tina Pajnik

Prva konferenca »Učitelj učitelju učitelj«

Na Pedagoški fakulteti v Ljubljani je od 3. do 5. oktobra 2019 potekala 1. konferenca Učitelj učitelju učitelj. Namen konference je bil izmenjati ideje in spregovoriti o dobri praksi,

ki se izvaja v šolah. Koordinatorica konference, dr. Vesna Štemberger, izredna profesorica za didaktiko športne vzgoje na oddelku za razredni pouk, je z ekipo študentov poskrbela,

da je konferenca nemoteno tekla ter da je bil omogočen prost prehod med sekcijami.

Konferenca je zajela naslednje teme:

- spodbujanje odgovornosti otrok
- moški učitelj
- predmetni učitelj na razredni stopnji
- delo s starši

- delo v prvem razredu
- učenci tujci, učenci s posebnimi potrebami, tihi in prezrti učenci
- delo na podružnični šoli, v kombiniranem oddelku

154 udeležencev konference se je udeležilo uvodnega predavanja dr. Nataše Potočnik in številnih zanimivih prispevkov, ki so ponujali praktične rešitve in predstavljali dobre prakse. Kar 28 prispevkov se je nanašalo na delo v 1. razredu in 28 prispevkov na temo učencev tujcev in učencev s posebnimi potrebami. Primeri iz prakse so predstavili razredni učitelji, predmetni učitelji, svetovalni delavci, specialni pedagogi, vzgojitelji, izvajalci individualne pomoči, srednješolski učitelji in šolski knjižničarji, ki so vpeti v delo na šoli.

Zbornik z 82 prispevki je na voljo v elektronski obliki in je dosegljiv na spletni strani Pedagoške fakultete oz. na povezavi: <https://www.pef.uni-lj.si/zbornik.html>. ●

Romana Fekonja

IASL Dubrovnik 2019

IASL (The International Association for School Librarianship), Mednarodna zveza šolskega knjižničarstva in Hrvaška zveza šolskih knjižničarjev (Croatian Association of School Librarians) sta organizirali že 48. mednarodno letno konferenco IASL. Potekala je v Dubrovniku od 21. do 25. oktobra 2019. Namen konference je predstavitev novosti in napredka v stroki – šolskem knjižničarstvu, tako v teoriji kot v praksi.

Osrednja tema konference je bila Zbliževanje – opolnomočenje – preobrazba šolske knjižnice (Convergence – empowering – transformation: school libraries).

Kathy Manck, predsednica IASL, je ob koncu svojega pozdravnega nagovora izpostavila naše poslanstvo: »Vsak otrok si zasluži odlično

šolsko knjižnico in strokovno usposobljenega šolskega knjižničarja.«

Na otvoritveni slovesnosti smo udeleženci zastavo svoje države namestili v pripravljeno

Med zastavami IASL 2019 tudi slovenska (foto: Romana Fekonja)

stojalo in organizatorji so tako v prisposodbi povedali, da so vse države, udeleženske konference priplule v dubrovniško pristanišče, kjer bodo varno zasidrane v dneh konference.

Plenarni predavatelji so bili:

- Ivanka Stričević in Vanja Jurilj (Hrvaška) sta predstavili svoj pogled na šolske knjižnice. Vidita jih po eni strani kot ladje na razburkanem morju, obenem pa so šolske knjižnice tudi trdno sidro. Šolske knjižnice ves čas iščejo svoje mesto med izobraževalnimi politikami, zakonskimi okvirji in med učnimi načrti oz. kurikuli. Poleg tega pa so tudi ves čas na udaru sprememb, ki se dogajajo v družbi in okolju. Spreminja se tudi vloga šolske knjižnice in knjižničarja na šoli in v samem vzgojno-izobraževalnem procesu. Od skladišča knjig do informacijskega središča, knjižničar pa je od izposojevalca knjig postal del poučevalnega tima na šoli.
- Darryl Toerien (Velika Britanija) je poskusil umestiti poučevanje in učenje med razredom in knjižnico, predstavil je nekaj modelov učenja in raziskovanja, kjer ima šolska knjižnica temeljno vlogo. Ugotavlja, da je najbolj učinkovito sodelovanje učitelja in knjižničarja.
- Dr. Ross Todd (Združene države Amerike) je v svojem predavanju izpostavil pesem Whitney Houston Greatest Love of all – v besedilu je tudi trditev: 'I believe the children are our future. Teach them well and let them lead the way.' = 'Verjamem, da so otroci naša prihodnost. Poučujte jih dobro in naj vodijo pot.' Izpostavil je, da se moramo zavedati, da poučujemo prihodnje generacije in še posebej moramo biti pozorni na njihovo varnost spletnih okoljih. Vodilo naj bo: premisli, preden objaviš, in pa zavedati se moramo, da bolj kot z besedami učimo z zgledom.

Plenarnim predavanjem je v vseh treh dnevih sledil bogat nabor predstavitev in delavnic predstavnikov držav s celega sveta in zanimiv je bil vpogled v prakso kolegov iz drugih držav, celin. Velikokrat je bil kar velik izziv, kako uskladiti urnik in slišati prispevke, ki so nas zanimali.

Slovenski šolski knjižničarji smo lahko ugotavljali, da smo veliko stvari v naši državi že postorili in imamo urejene ter jih lahko izpostavimo kot dober zgled oz. primer dobre prakse. Daleč od tega, da bi bilo vse idealno urejeno in bi bilo naše delo končano. Ponekod pa se (še vedno) borijo za status šolskega knjižničarja, z umestitvijo šolske knjižnice v vzgojno-izobraževalni proces, z izobraževanjem in usposabljanjem šolskih knjižničarjev in podobno.

Aktivno sta s prispevkom iz Slovenije sodelovali kolegi Nevenka Mandelj (OŠ Litija) in mag. Urša Bajda (OŠ Tončke Čec Trbovlje) kot predsednica Sekcije za šolske knjižnice v Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije. Predstavili sta svoje bogate izkušnje pri sodelovanju šolskih knjižnic v mednarodnih projektih.

Slovenski predstavnici Nevenka Mandelj in mag. Urša Bajda (foto: Andreja Urbanec)

Ob vseh pripravljenih strokovnih predavanjih, delavnicah in predstavitev pa je bil zelo pomemben tudi neformalni del konference – odmori ter organizirani ogledi šol in knjižnic, kjer se udeleženci spoznavajo in navezujejo stike ter primerjajo svoje delo s kolegi iz drugih držav ter se z njimi spoznavajo in načrtujejo izmenjave. ●

Gregor Škrlič

Mednarodni mesec šolskih knjižnic 2019

Mednarodno združenje šolskih knjižničarjev (IASL – International Association of School Librarianship¹) je tudi za leto 2019 povabilo k praznovanju in promociji šolskih knjižnic, in sicer z geslom: »Predstavljajmo si ...« (Let's Imagine).

Z vsakoletnim praznovanjem in obeleženjem meseca želimo širšo slovensko javnost opozoriti na delo šolskih knjižnic ter izpostaviti njihovo vlogo pri pridobivanju in povezovanju znanja, razvijanju domišljije, treningu socialnih veščin učencev in dijakov ter vzpostavitvi pozitivni odnos do knjižnic in branja.

Sekcija za šolske knjižnice v ZBDS je tudi v letu 2019 povabila šolske knjižnice, da se pridružijo in se odločijo za izvedbo projekta. Poročilo o izvedenih dejavnostih je bilo potrebno poslati predsednici sekcije, mag. Urši Bajda (do 2. 12. 2019).

Mesec oktober so obeležili po več šolskih knjižnicah, 48 knjižnic pa je oddalo tudi po-

¹ Spletna stran: <http://www.iasl-online.org/>

ročila. V šolskih knjižnicah so k praznovanju pristopili različno, z raznolikimi dejavnostmi.

Ob pogledu v pretekla leta, ko se je v Sloveniji obeleževalo mesec, so bila gesla sledeča: Učenje okrepljeno z energijo šolske knjižnice (2007), Pismenost in učenje v tvoji šolski knjižnici (2008), Šolske knjižnice: panorama, zgodba zgodb (2009), Odprtost raznovrstnim izzivom – to so šolske knjižnice (2010), Šolske knjižnice opolnomočajo učence za življenje (2011), Šolske knjižnice – vez med preteklostjo, sedanjostjo in prihodnostjo (2012), Šolske knjižnice: vstop v življenje (2013), Šolske knjižnice: srce šole (2014), Šolske knjižnice so zakon (2015), Naučite se razvozlati svoj svet (2016), Povezovanje skupnosti in kultur (2017), Zakaj imam rad/-a svojo šolsko knjižnico (2018).

Kaj vse pa lahko počnemo tekom meseca in kaj so šolski knjižničarji že ustvarjali, pa si poglejte v objavljenih e-publikacijah, ki so dostopne na spletni strani ZBDS: http://www.zbds-zveza.si/?q=node6/publikacija_mednarodni_mesec_solских_knjiznic ●

Maja Ule

Poti do knjige: spodbujanje družinskega branja

V sredo, 6. novembra 2019, je Knjižnica Pavla Golie Trebnje organizirala 6. strokovno posvetovanje Poti do knjige na temo spodbujanja družinskega branja. Posveta, ki se je odvijal v Trebnjem, so se udeležili knjižničarji slovens-

kih splošnih in šolskih knjižnic ter drugi strokovnjaki, ki se povezujejo s področjem branja in družinskega življenja. Razmišljali smo predvsem o tem, kakšno vlogo imajo knjižnice pri spodbujanju branja v krogu družin.

O pomenu »družinske pismenosti« za otrokov celostni razvoj je spregovorila strokovna predavateljica dr. Dragica Haramija s Pedagoške fakultete in Filozofske fakultete Univerze v Mariboru in zbranim predstavila družinsko pismenost kot del bralne pismenosti, ki pa je nujen pogoj za delovanje posameznika v informacijski družbi.

Prisluhnili smo primerom spodbujanja družinskega branja v različnih splošnih knjižnicah po Sloveniji, s katerimi skušajo knjižničarji otrokom približati knjige že v njihovem predbralnem obdobju in tudi kasneje. S svojimi dejavnostmi nagovarjajo starše, da berejo skupaj z otroki, skupaj z njimi obiskujejo knjižnico in tudi sami posegajo po knjigah.

S strokovnimi prispevki smo sodelovale tudi šolske knjižničarke. Sandra Fišter iz Osnovne šole Mokronog je udeležencem predstavila bistvene zaključke svoje magistrske naloge o družinski pismenosti, s kolegico Mojco Bahun pa sva predstavili dejavnosti spodbujanja branja v Osnovni šoli Trebnje in načine sodelovanja s Knjižnico Pavla Golie Trebnje.

Svoje bogate izkušnje s področja spodbujanja družinskega branja je prisotnim posredovala promotorka branja Tilka Jamnik iz Društva

Bralna značka Slovenije, ki se s spodbujanjem staršev in drugih družinskih članov za branje otrokom ukvarja že vrsto let. Cilj je pridobiti odrasle, ki niso sami bralci, da skupaj z otrokom začnejo brati.

Na posvetovanju smo spoznali različne primere dobre prakse in si bili enotni, da je treba še naprej spodbujati branje z raznovrstnimi dejavnostmi, med drugim pa naj bo nam knjižničarjem nenehen izziv, kako navdušiti za branje tiste, ki ne berejo in ne zahajajo v knjižnice. ●

Tina Pajnik

Pouk književnosti in delo s književnimi besedili od 1. do 5. razreda

V petek, 8. novembra 2019, je Zavod za šolstvo RS izvedel seminar z naslovom *Pouk književnosti in delo s književnimi besedili od 1. do 5.*

razreda. V dopoldanskem delu seminarja so udeleženci spoznavali različne strategije za razvijanje recepcijske zmožnosti in pogloblje-

no branje književnih besedil, nato pa z analizo učnega načrta pripravili osnutek načrta za pouk književnosti v razredu, kjer sami tudi poučujejo. Predstavljeni so bili zanimivi primeri, na kakšne načine se lahko preverja prebrano besedilo pri domačem branju, bralni znački, domači nalogi.

V popoldanskem delu seminarja je dr. Igor Saksida predstavil izhodišča mladinske književnosti in osvetlil nekatere pristope k ukvarjanju s književnostjo na razredni stopnji. Predavanju je sledila delavnica interpretativnega branja, kjer so se udeleženci učili interpretativnega branja izbrane otroške poezije, ki se pojavlja v berilih od 1. do 5. razreda. Ob zaključku so udeleženci spoznali pristope in načine vrednotenja ter odprli diskusijo, ki je osvetlila izzive, s katerimi se učitelji srečujejo v svoji praksi. Seminar je ponudil vpogled v učiteljevo načrtovanje, izvedbo in vrednotenje kot celoten proces.

Čeprav je bil seminar v prvi vrsti namenjen učiteljem, saj je vseboval veliko informacij na področju književnosti in je sistematično prikazal proces razvoja bralne kulture mladega bralca, je bilo srečanje primerno tudi za šolske knjižničarje. Šolski knjižničar je namreč na različne načine vpet v pouk književnosti in lahko s svojim znanjem podpre pouk. ●

Irena Jabbi

Odmev s strokovne konference Uporabniki in knjižničarke – kaj pa knjižničarji?

Knjižničarke in knjižničarji iz treh društev, in sicer Društvo bibliotekarjev Celje (DBC), Društvo bibliotekarjev Maribor (DBM) ter Društvo bibliotekarjev Ljubljana (DBL), smo se v soboto, 16. novembra 2019, zbrali na strokovni konferenci Uporabniki in knjižničarke – kaj pa knjižničarji? Konferenca je potekala v zelo prostorni in lepo urejeni splošni knjižnici v Velenju. Po začetnem nagovoru vseh treh predsednic društev so imeli kolegi DBM predstavo, ki je zbrane dobro nasmejala. Vsa predavanja so bila tematsko povezana na temo ženska – moški, knjižničarka – knjižničar. V

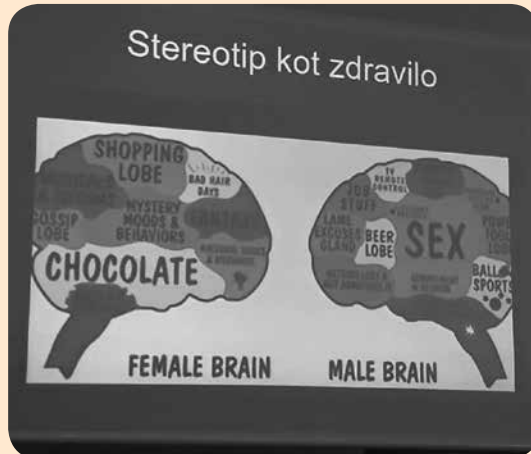
prvem sklopu predavanj so tako poslušalci slišali dr. Silvo Novljan, ki pravi, da spol ne sme vplivati na kakovost dela v knjižnici. Mag. Aco Prosnik je predstavil genske razlike med moškimi in ženskami s psihološkega vidika. Zadnja predavateljica v prvem sklopu predavanj, gospa Katja Vljaj Golež, ki je zaposlena pri Slovenski vojski, je pojasnila, da čeprav v močno moškem poklicu, vseeno potrebujejo tudi ženske zaposlene v vojski, saj določenih misij sicer ne bi bilo možno izpeljati.

V drugem delu predavanj je gospod Ivan Kanič predstavil zgodovino zaposlenih v knjižnicah

Slika 1: Splošna Knjižnica Velenje

glede na spol. Statistične podatke so opravili na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo FF, v UKM-u, na BibSiSt-u. Sonja Bercko Eisenreich je s svojim predavanjem *Moški in ženski možgani: od stereotipov k biologiji*, predstavila vse možne stereotipe, ki označujejo moške in ženske. Nazadnje so poslušalci izvedeli, kaj se spodobí obleči v poslovnem svetu ter čemu se je bolje izogniti, ko se odpravimo na sestanek ali službo. Bonton poslovnega oblačenja je povzela gospa Jolanda Železnik, direktorica Medobčinske splošne knjižnice Žalec. Sledil je ogled knjižnice Velenje ter vodeni ogled mesta Velenje. Zadnji postanek je bil ogled zasebne zbirke starin na Domačiji Blažiš. Za piko na i so na kmetiji Lamperček udeležencem postregli odličan domači jelenji golaž. ●

Slika 2: Ženski in moški možgani – razlike so očitne!
Vir: Bercko Eisenreich S., konferenca Uporabniki in knjižničarke – kaj pa knjižničarji?

Slika 3: Vodeni ogled mesta Velenje

Andreja Urbanec

Drugi izobraževalni dan Društva bibliotekarjev Gorenjske

Društvo bibliotekarjev Gorenjske (DBG) je v soboto, 23. novembra 2019, v prostorih Mestne knjižnice Kranj pripravilo 2. izobraževalni dan na temo »Izzivi knjižnic pri delu z mladimi«.

V uvodu je najprej vse prisotne pozdravila predsednica DBG, mag. Helena Krampf Nikač, nadaljeval je bivši ravnatelj Gimnazije Kranj, mag. Franci Rozman, ki je na duhovit, a hkrati resen način predstavil nekaj izzivov, ki čakajo

vse knjižnice, da se približajo svetu mladih. Poudaril je, da ima knjiga še vedno svoje mesto in vrednost, ki je drugi mediji nimajo.

V nadaljevanju sta primera dobrih praks v gorenjskih knjižnicah predstavili Lidija Kozelj, ki je povedala nekaj o bralnem klubu v Knjižnici A. T. Linharta v Radovljici, ter Martina Klemenčič, ki je predstavila delo z mladimi uporabniki v Knjižnici dr. Toneta Pretnarja v Trzinu. Posebej je izpostavila inovativni dogodek Digitalno=realno=normalno in seznanila, da v njihovi knjižnici prehajajo na uporabo aplikacije Kobi tudi za njihove uporabnike.

Primeri dobre prakse dela z mladimi v drugih institucijah sta predstavili Jasmina Šubic na

temo projektne učenja mlajših odraslih in Mladinskega dnevnega centra KamRa ter mag. Ina Kreft Toman na temo bralnih navad mladih z manj priložnostmi.

Na okrogli mizi, ki jo je moderirala predsednica DBG, je sodelovalo nekaj dijakov iz Gimnazije Kranj in Gimnazije dr. Franceta Prešerna Kranj ter iz radovljiškega PUM-a, Jasmina Šubic, Ina Kreft Toman in Andreja Urbanec. Spregovorili so o odprtih možnostih in priložnostih, ki čakajo knjižnice, da se bodo še bolje vpletle v svet mladih in jim s svojimi storitvami in ponudbo kar najbolje pomagale. ●

Tina Pajnik

Teden pisanja z roko na OŠ Vide Pregarc

Na Osnovni šoli Vide Pregarc so v okviru vseslovenske akcije Teden pisanja z roko potekale raznolike dejavnosti za učence od 1. do 9. razreda. Učenci so spoznavali zgodovinski razvoj pisave in pomen pisanja pred odkritjem tiska. Na razredni stopnji so zapisovali povedi z levo in z desno roko, izdelali razredne dnevnik, oblikovali razredno pravljico ter primerjali različne pisave. V starih spričevalih so odkrili, da je bil lepomis v prejšnjem stoletju samostojni učni predmet.

V jutranjem varstvu so učenci raziskovali preteklost z uporabo starih predmetov, povezanih s pisanjem; ogledali so si npr. staro leseno peresnico iz leta 1926.

V podaljšanem bivanju so se preizkusili v kaligrafiji in spoznali umetnost zapisovanja starih besedil. V nižjih razredih je bila izvedena tudi

ura lepomis, za katero so učenci potrebovali veliko mero potrpežljivost, natančnosti in koncentracije.

PIŠEMO V RAZLIČNIH JEZIKIH

24.1.2020

slovensko: Ali bi se lahko poročila?

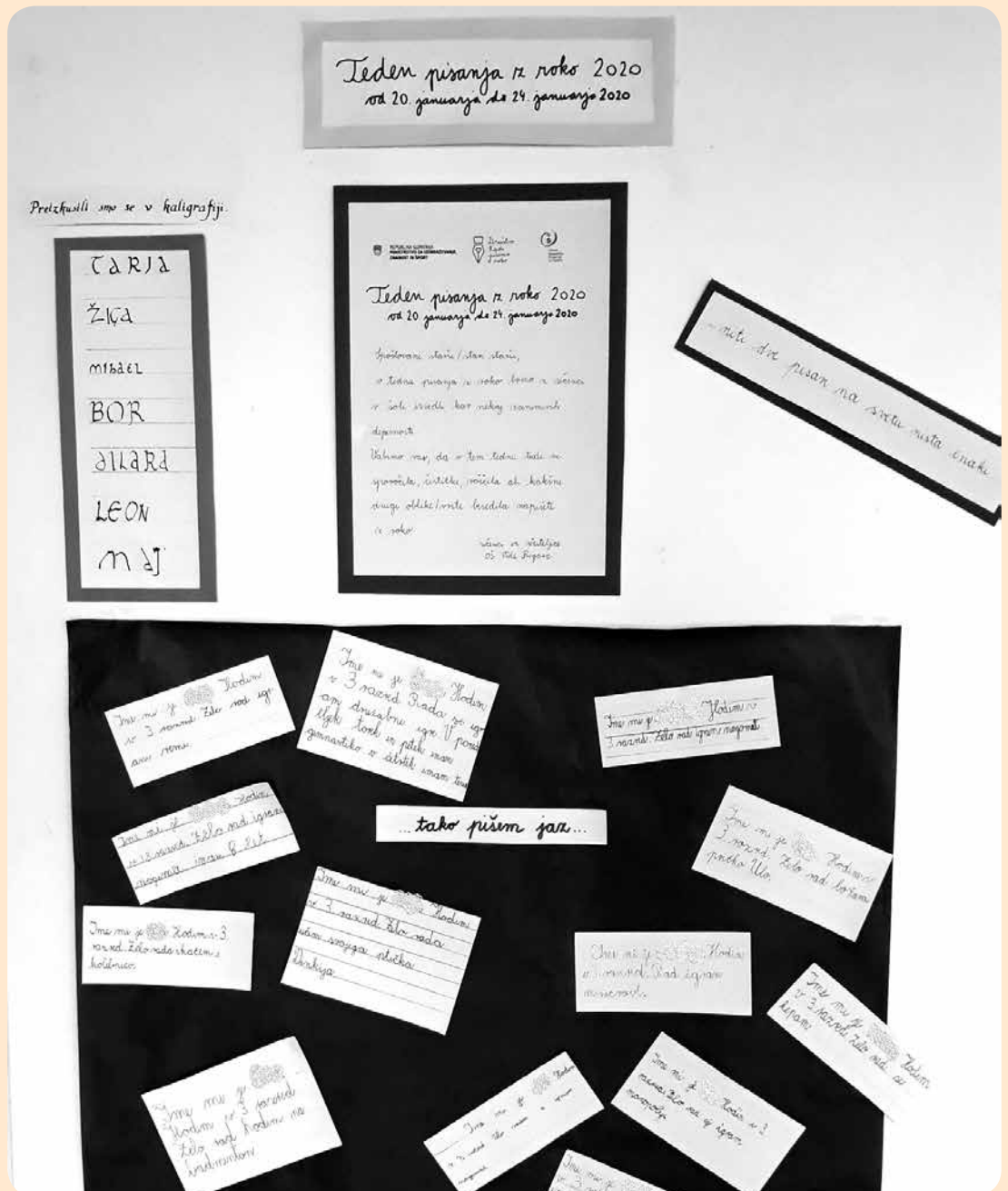
bosansko: Da li bi se mogla venčati?

nemško: Kannst du mich heiraten?

albansko: A doh m'u martu me mu?

norveško: Kanne du gifte oss?

V višjih razredih so na željo učencev potekale dejavnosti, ki so spodbujale izdelavo in uporabo družabnih iger, kot npr. križci in krožci, poišči državo in mesto, vislice. Raziskovali so življenje svojih staršev in starih staršev in ugotovili, da se je včasih več pisalo z roko kot danes in da so se informacije nekoč prenašale na drugačen način kot danes. ●

Nacionalni mesec skupnega branja 2019 na OŠ Prule

Že drugo leto je bil september mesec skupnega branja na nacionalni ravni. Uradno je potekal od 8. septembra do 13. oktobra. Organizatorji so k sodelovanju povabili vse, ki se ukvarjajo z bralno kulturo in/ali bralno pismenostjo. Tudi naša šola se je odzvala vabilu, prijavi smo naslednje dogodke:

- Prvo branje v knjižnici (5. 9. 2019): Prvošolci so se prišli vpisati v knjižnico, izdelali so svoje izkaznice, nato so spoznavali prostore in knjige. Izposodili so si knjige ter jih brali v posebnih bralnih kotičkih (kavči, blazine, pravljčni šotor ...).
- Ponovno v šolski knjižnici (16.–17. 9. 2019): Drugošolci so ponovno doživeli drugačen pouk, deležni so bili motivacije za branje ter se pomerili v nagradnem bralnem izzivu.
- Začetek bralne sezone (17. 9. 2019): Prvošolci so obiskali šolsko knjižnico. Prvič so dobili šolske napotke za opravljanje bralne značke. Izvedeli so podrobnosti o priporočilnem bralnem seznamu ter poteku bralne značke na naši šoli. Povabljeni so bili tudi na zaključno prireditev ob koncu šolskega leta.

V drugem delu ure jim je knjižničar predstavil avtorico Svetlano Makarovič, njene škrate ter vsakemu podaril darilno knjigo.

- Knjiga in mi (1.–3. 10. 2019): Četrtošolci so bili povabljeni v knjižnico, kjer so spoznavali postopke nastanka knjig, ustvarjalce (s poudarkom na prevodih). Ogledali so si razstavo knjig v originalu ter prevode v slovenski jezik. Vsak sam je tudi postal avtor, tiskar, založnik ... in izdelal knjigo (proza, poezija, strip ...).
- Delo s slovarji (3. 10. 2019): Učenci, ki obiskujejo neobvezni izbirni predmet nemščina, so prišli k pouku v knjižnico, kjer

so s spoznavali večjezične slovarje ter delo z njimi (v sodelovanju z učiteljico nemščine).

- Bonton v knjižnici (15.–18. 10. 2019): Tretješolci so ponovili in poustvarili pravila bontona v knjižnici. Slišali so pravljico Lev v knjižnici ter narisali pravila bontona in pripravili razstavo.
- Iskanje knjižničnih zakladov (5.–8. 11. 2019): Petošolci so prišli v knjižnico, kjer so med policami knjižnice ter čitalnice iskali skrite knjižnične zaklade.

V knjižnici so vsak dan v septembru potekale različne dejavnosti (posebne uganke meseca, pripravljanje razstave, izdelovanje knjig, spreminjanje pregovorov in iztočnic, kino knjižnica, igranje družabnih iger...). V knjižnici so se opravili tudi prvi sestanki mentoric z mladimi raziskovalci, kjer so si zastavili osnove ter zametke uporabne literature na raziskovalnem področju in izbranih temah. Posamezni razredi so začeli z branjem ter z dejavnostmi v projektu Naša mala knjižnica.

V tem mesecu je bilo pripravljenih in postavljenih več različnih razstav, mesec skupnega branja pa se je prepletel in nadaljeval v mesecu oktobru, ko smo obeležili ter opomnili na pomen šolskih knjižnic. Geslo meseca je bilo: »Zamisli si ...«. V vitrini so bili objavljeni stavki in odgovori ter besede, ki so jih učenci dodajali začetnemu stavku. ●

Sabina Fras Popovič

Evropski teden športa 2020 in Nacionalni mesec skupnega branja se družita v knjižnicah!

#športajmoinberimo, PREDSTAVITEV PROJEKTA

Povezovanje športa, umetnosti in kulture ima v zgodovini že dolgo tradicijo. Tradicionalno postaja tudi sodelovanje kulture, vzgoje in izobraževanja ter športa v okviru *Evropskega tedna športa*. Evropski teden športa bomo povezali tudi z *Nacionalnim mesecem skupnega branja* (NMSB). V septembru in oktobru 2020, natančneje 17. in 24. septembra ter 1. oktobra bomo v treh osrednjih območnih knjižnicah (Koper, Maribor in Kranj) v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo, Olimpijskim komitejem Slovenije – Zvezo športnih zvez (OKS), Ministrstvom za kulturo, Ministrstvom za izobraževanje, znanost in šport ter Javno agencijo za knjigo RS izpeljali nacionalni pilotni projekt **#športajmoinberimo**.

V letu 2020 bomo v Kopru, Mariboru in Kranju projekt izpeljali v treh izbranih splošnih knjižnicah in na dogodek povabili osnovne in srednje šole. Na srečanjih z mladimi športniki, ki so učenci osnovnih šol in imajo status športnika ter dijaki športnih oddelkov, bomo spregovorili o tem, kako lahko povežemo šport in branje, kako tudi s pomočjo le-

poslovne, poljudne in strokovne literature urimo koncentracijo, ustvarjamo pozitivne miselne vzorce in treniramo misli, motiviramo ter spodbujamo sodelovanje (timsko delo) mladih športnikov. Na dogodkih bodo sodelovali tudi slovenski vrhunski športniki, ki bodo spregovorili o pomenu psihične priprave (kako so to počeli kot mladi športniki, kakšno je njihovo vodilo pri športu, kako pomembna je psihična priprava ob fizični), ali so jim (in kako) pri tem pomagale knjige. Povprašali jih bomo, kako na to obdobje športnega in osebnega razvoja gledajo sedaj, bi morda sedaj naredili kaj drugače, imajo kak nasvet za mlade, ki hodijo hkrati po dveh močnih poteh: športni in izobraževalni.

S projektom želimo pomagati mladim športnikom h kakovostnemu preživljanju časa na športnih pripravah, pred tekmo in med tekmami ter jim predstaviti pozitivno vlogo, ki jo lahko ima knjiga kot pripomoček za koncentracijo, osredotočenost, sprostitve ter zavzetost, pa tudi za medsebojno sodelovanje (zlasti pri ekipnih športih). Spoznali jih bomo z leposlovnimi in strokovnimi knjigami ter jim predstavili, kako knjiga pomaga graditi znanje, hkrati pa jim npr. predstavi tudi situacije, v katerih literarni junaki najdejo svojo definicijo uspeha na športni poti, čeprav vse ne gre tako kot si želijo.

Vabljeni 9. aprila na Kulturni bazar 2020, kjer bomo **#športajmoinberimo** obširneje predstavili. Več informacij v programu na www.kulturnibazar.si. ●

#BEACTIVE

EVROPSKI TEDEN ŠPORTA
23.–30. september

<http://ewos.olympic.si/>

Rjavi medved pozimi in poleti

Knjižničarjem pridejo v roke tudi izdelki učencev - raziskovalne naloge, projektne naloge, ppt predstavitve, plakati ... Nekateri izdelki so prav zanimivi in so nujno potrebni vsebinskega pregleda učiteljev posameznih predmetov. V nadaljevanju je eden od zanimivih primerov - naj vam popestri branje. Prepričani smo, da je učenec dobil ustrezno povratno informacijo in je bila na koncu naloga ustrezna ter tudi dobro ocenjena.

GOZDNE ŽIVALI

Projektna naloga

V tej nalogi bodo predstavljene gozdne živali pozimi, poleti, v jeseni in pomladi. Kot vedno, so živali pozimi bolj zaspane in lačne.

To je rjavi medved pozimi.

To je pa v poletju.

V poletju se živali kopajo v vodah in potokih. Kot npr. želve nekaj časa plavajo, nekaj pa ležijo na plažah in tam tudi izležejo otročičke.

Želva v morju.

Razširjajmo znanje

~~31,40 €~~
15,70 €

~~24,40 €~~
4,88 €

~~18,80 €~~
3,76 €

~~19,70 €~~
9,85 €

Ugoden
nakup strokovne
literature
v **MARCU**
in **APRILU**

Dopolnite svojo strokovno knjižnico z ugodnim nakupom. Izbor **prek 100 znižanih publikacij** najdete na www.zrss.si/zalozba/knjigarnica.

Iz knjig
do vaših
učencev

~~24,40 €~~
19,52 €

Zavod
Republike
Slovenije
za šolstvo

Naročanje:

P Zavod RS za šolstvo, Poljanska c. 28, 1000 Ljubljana

T 01 300 51 00

F 01 300 51 99

E zalozba@zrss.si

S www.zrss.si

facebook ZRSS

twitter ZRSS